

WESTERN ROMAN
LASO
cijena 30 d broj 578

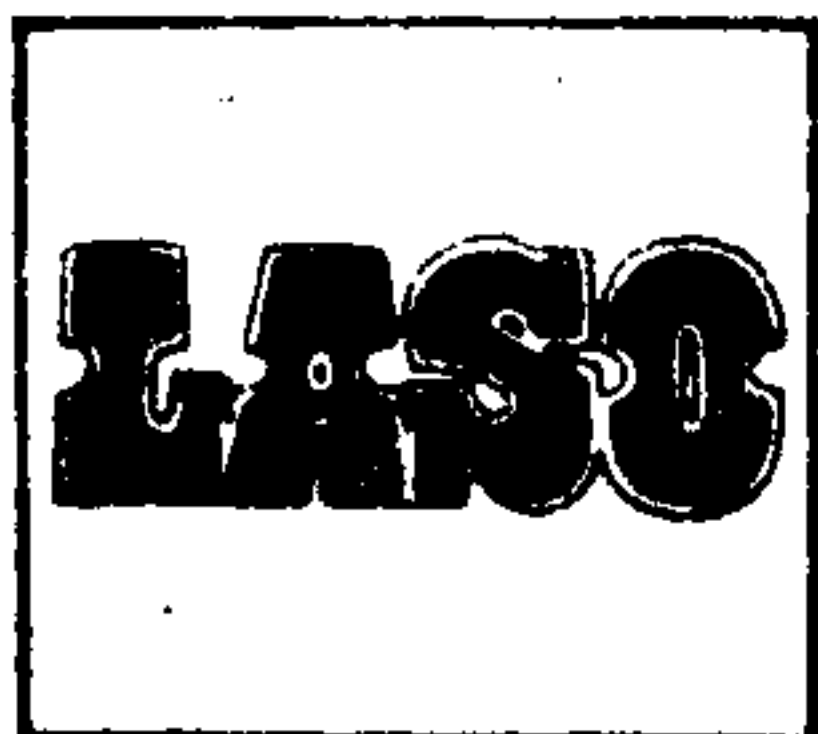
REVOLVERAŠI

U. H. Wilken

REVOLVERAŠI

LASO 578

U. H. WILKEN: REVOLVERAŠI

Naslov originala: DIE REVOLVERKÖNIGE

Recenzija: Neda Omčikus

**Copyright: Bastei-Varlag, Bergisch Gladbach,
posredstvom Geisenheyner und Crone, Stuttgart**

Grafički urednik: Ivica Bartolić

Urednik: Marcel Čukli

**Predsjedavajući Savjeta Redakcije »Romani i stripovi«:
prof. dr Adolf Dragičević**

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: Borivoj Jurković

LASO – Izlazi svaki tjedan – Izdavač: RO Novinsko-izdavačka djelatnost SOUR-a »Vjesnik« n.s.o., 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4 – Adresa udredništva: »Laso«, Redakcija »Romani i stripovi«, 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, telefon: (041) 515-555 i 519-555 – Tisak: RO Štamparska djelatnost »Vjesnik« n.s.o. – OOUR Novinska rotacija n.s.u.b.o., i OOUR TM n.s.u.b.o., 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4.

Cijena pretplate za godinu dana iznosi 1404 d, a za 6 mjeseci 702 d. U cijenu je uračunat popust. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101-833-1218 SOUR »Vjesnik«, Interna banka Zagreb, s oznakom »za Laso«.

Cijena za inozemstvo: DM 2,00, ASCH 10,00, SFRS 2,00, HFL 2,50 Cijena inozemne pretplate za šest mjeseci: DM 36,00, SKR 63,00, ASCH 250,00, FF 74,00, SFRS 36,00, HFL 37,00, US\$ 15,00

Uplata na devizni račun 30101-37-7210-258 – Privredna banka Zagreb (za »Laso«).

Ekonomska propaganda: »Vjesnik«, Agencija za marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6.

Zadnja kolor stranica 15.000 d, c/b stranica 10.000 d.

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7-1973. od 28. XI 1973.

LASO 578 izlazi 9. 11. 1984.

I

Bio je to dan kad je José Iglesía morao umrijeti, makar nije imao neprijatelja, iako je bio dobrodušan čovjek koji je mirno obrađivao svoje njive i odvozio plodove na prodaju u San Antonio.

Kad su tri momka stala napadno blizu pokraj njegovih kola, Jose je upravo mislio na svoga jedinca.

Concho Iglesía sigurno ne bi trpio drsko izazivanje razuzdanih klipana, no mladić je ostao kod kuće. Jose se morao s lopovima sučeliti sam.

Ismjehivali su ga i zbijali na njegov račun šale. Stari je Meksikanac šutio. Znao je da izazivači imaju moćnoga saveznika. Smrt. José Iglesía jedino nije znao, kad će se to zbiti.

Izazivači nisu trpjeli Meksikance, pa ni Josea Iglesiju, sjedokosa dobra čovjeka, koji im ništa nije učinio. No bio je jednostavno odviše pošten.

— Hej, stari — tražio je jedan — sidi s taljiga!

José Iglesía zagledao se u trojku koja mu se zlokobno cerekala u lice.

— Si, senores — rekao je — da li što želite? Sva je roba svježa.

— Zaveži gubicu! — obrecnuo se najbliži momak. — Inače ćemo ti je začepiti! Nisi razumio što je rečeno, kojote je li? Silazi!

Iglesía je oklijevao. Kupci što su se bili okupili oko kola uzmakli su i raštrkali se na sve strane, ostavivši ga na cjedilu.

Tako je Jose Iglesía ostao stajati među svojom robom sam i napušten.

— Senores, što hoćete od mene? — pitao je. — Ta ja samo prodajem ono što je ljudima potrebno. Ništa drugo.

— Sidi, kopile! Hajde, i klekni pred nama!

Te riječi nedvojbeno su pokazale da ga klipani žele poniziti. A Jose Iglesía znao je ujedno da nema šanse. Šerif mu ne bi mogao pomoći. Ležao je na smrtnoj postelji. Nasljednik još nije bio nađen i imenovan.

Jose Iglesía je drhtao silazeći s kola.

Bojao se. Pred njim su bila tri brata, koščata siledžije crvenkastih neurednih brada i s podmuklim sjajem u očima. Smijali su se raskalašno. Osjećali su se moćnima jer nema

šerifa, koji bi mogao prekinuti njihovu gadnu zabavu.

Iglesia je bespomoćno čekao. Na njegovu licu vidjela se gorčina i tuga. Znao je da ga ništa na ovom svijetu ne može spasiti.

Braća su mu se unosila u lice.

— Onda, prljavko, pokaži nam kako su slasne jabuke s tvojih kola — rekao je jedan.

— Si, senores — uzvratio je Meksikanac.

Da bi dosegao jabuke, morao je Jose Iglesia okrenuti leđa. Trenutak kasnije stajali su pred njim tako blizu da se jedva mogao pomaknuti.

— Daj ovamo! — izderao se jedan od braće. Uzeo je jabuku, sažvakao je i to ispljunuo Joseu u lice. — Prokleti lopove — vikao je — i to ti zoveš svježim voćem? Odurno je. Ovamo, žderi to govno sam!

Starac je očajnički pokušavao stiskati usta, no uprkos tome nagnjeli su mu u njih ostatke. Počeo se gušiti i zateturao je. Napadači su ga udarali nogama dok nije izgubio ravnotežu i pao na koljena.

Jose Iglesia s mukom je ispljuvavao neželjen zalogaj i borio se za zrak.

Sjene trojke pale su preko njega. Kad je podigao pogled, ugledao je revolver, no cijev nije bila uperena u njega. Trebalo je da posegne za kundakom.

— Htio si nas otrovati, je li, stari jarče? Uzmi revolver da da to riješimo oružjem! Do vraga, uhvati ga konačno! — tražio je jedan od braće.

Iglesia je stenjući odmahivao glavom. Po čelu mu se prosula kosa. Koža mu se naježila.

— Ne znam time rukovati, senor — rekao je kašljući. — Nikad se time nisam bavio. Ja sam farmer i...

— Bijedniče — govorio je protivnik — kukavičluk te prožeo do kostiju. Svako dijete zna pucati. Potrebno je jedino da se pogodi. Pokušaj sada! Ako uspiješ, moja će te braća pustiti na miru. Dajem ti riječ!

Iglesia je lutao pogledom oko sebe. Samo je jedan čovjek stajao pognut u sjeni obližnjega trijema.

Braća su podigla Iglesiasu. U ruku mu je silom gurnut revolver. Dvojica su se odmakla i napravila nekoliko koraka natraške.

— Kukavico! — vikao je treći.

Oči Josea Iglesiasa bile su mutne kao da je u groznici. Tih je trenutaka mislio na svoju ženu koja mu je mlada, prije mnogo godina poklonila sina. I odjednom je spoznao da će sada umrijeti.

Sasvim polako podigao je »colt«. Ionako nije bio čovjek brzih pokreta. Sunce je pržilo zemlju. Zrak je titrao od vrućine. Izazivača je vidio kao da je u magli.

Htio je pritisnuti obarač.

Metak ga je pogodio u prsa tako da je pao na leđa. Razdrtih grudi ostao je ležati na trgu.

Braća su neko vrijeme promatrala mrtvaca stojeći nepomično i razgovarajući šaptom. Zatim je ubojica podigao svoje oružje i okrenuo se, sliježući

ramenima. Ne žureći se, trojka je ušla u salun, u kojem se i inače zadržavala.

Plaza je brzo oživjela. Poput muha sjatili su se oko Josea Iglesiasa muškarci i žene. Začas su raznijeli njegovu robu i opljačkali ga.

Malo kasnije Plaza bijaše ponovo pusta, izložena žarkom teksaškom suncu.

Iz sjene trijema izmilio je star čovjek. Prišao je mrtvacu i promrmljao:

— To zaista nisi zaslužio, Iglesias. Odvest ću te kući.

Starac je povukao mrtvaca u kola, sjeo na dasku i uzeo uzde.

Konji su povukli tromo.

Jose Iglesias vraćao se iz San Antonija kao leš.

* * *

Mlad čovjek stajao je u polju, zasjenjujući oči da bolje vidi. Sunce ga je smetalo. Čekao je da vjetar otpuhne prašinu što su je podizali konji i kola.

— To nije otac! — prošaptao je. — Kola su naša, naši su i konji, no uzde nisu u očevim rukama. Nešto se dogodilo!

Kola su se polako približavala putem koji se spuštao niz brežuljak i završavao pred farmerskom kućom.

Mladić crnih očiju prišao je bliže i čekao. Vitku figuru naslijedio je od majke. Čak ni težak rad na gospodarstvu nije naudio njegovoj gipkosti.

Starac je stigao do mladića, pritegnuo uzde i pogledao ga.

— Nemoj zavirivati u kola, Concho — rekao je otežući. — Unutra je tvoj otac.

Concho proguta slinu. Njegovo opaljeno lice odjednom je

dobilo pepeljastu boju. Tamne oči gledale su u sunce i u starca.

— Mrtav je?

— Da, Concho. Ponižavali su ga, mučili i na kraju ubili. Braća Longsdale. Sigurno ih ne poznáš jer nisu dugo u San Antoniju. Tvoga je oca ustrijelio Burt Longsdale. Bilo je strašno.

— I ocu nitko nije pomogao?

— Nitko, Concho — reče starac i pogleda farmersku kuću, iz koje se uzdizao dim. — Je li majka tu? Idi odmah k njoj. Ti ćeš je bolje pripremiti negoli ja. Pokrio sam ga svojim kaputom. Majka neka pogleda samo lice. Inače će biti slomljena.

Concho je kimnuo kao da je odsutan duhom. Obrisao je o nogavice ruke i upitao:

— Zašto su ubili oca?

Mladićev glas bijaše promijenjen.

— Jednostavno zato što su u tome našli zabavu, Concho — reče starac. — Vikali su da je kukavica...

— Mi Iglesiasi nismo kukavice! — reče Concho mračno. — Dokazat ću to!

Tada je otišao prema kući.

Maria Dolores Iglesias stajala je uz kamenu peć. Na vitkoj, pomalo mršavoj ženi još se jasno vidjela nekadašnja ljepota.

— Ah, ti si, Concho — rekla je uz smijesak. — Peri ruke. Uskoro će doći otac i večerat ćemo. Ili pogledaj najprije stoku. Zatim...

— Majko — prekinuo ju je Concho. — Majko...

Majčin smijesak ugasio se u glasu koji nije nagovijestao ni-

šta. Ruke je zgrčila u pregači. Slutila je nesreću.

— Što se dogodilo ocu? — pitala je nestrpljivo. — Čujem da dolaze kola...

Concho joj pride i zagrli je.

— Moraš biti hrabra, majko — govorio je. — Otac neće nikad više s nama sjesti za stol.

Mati je drhtala i teško je dišala.

Napolju su stala kola. Konji su frktali. Starac je sišao i skinuo šešir.

Trenutak kasnije majka i sin izašli su iz kuće. Uspravni i prisebni. Žena je prišla kolima i pogledala sivo muževljevo lice.

— José! — prošaptala je i dodirnula ga rukom. — Uzeli smo se da zajedno ostarimo, da nitko nikoga ne napusti. Zar se to neće ostvariti?

— Majko! — rekao je Concho.

Mladić se bojao novoga zla. Pomišljao je na to da će mati sama potražiti smrt. Uhvatio ju je za ruke.

— Ne, Concho — uzdahnula je. — Ne boj se. Neću se skončati. Bilo bi to protiv njegove volje. No u mislima ću uvijek ostati uz njega, kad bude počivao tamo gore na brežuljku.

— Dobro, majko — reče Concho. — Odmah ću ga pokopati.

Mati je samo kimnula, odmaknula se i ostala stajati gledajući za kolima. Concho je sjedio pokraj starca. Krenuli su na brežuljak, uzdignut poput vidikovca.

José Iglesia našao je grob na mjestu koje je volio, s kojega je mogao promatrati svoju zemlju.

Concho je pognut stajao pored groba. Starac iza njega zurio je u tlo i slušao kako Concho šapće.

— Učinit ću to, oče! Budi ponosan. Mi nismo kukavice.

Spora koraka počeo se spuštati prema kući. Starac ga je pratio s kolima.

Domaćica je uzela s peći zdjelu i sjela za stol. Žar joj je osvjetljavao lice.

— Sad smo sami, Concho — rekla je mirno. — Mogla bih prodati farmu i živjeti u San Antoniju, ali neću. Želim ostati u njegovoj blizini.

— Majko, odvest ću našega prijatelja u San Antonio.

— Concho! — reče mati i zabrinuto ga pogleda. — Ostani kod kuće, dragi! Zaboga, ne smiješ to učiniti!

— Ne plašim se, majko. Ne sjećaš se kako sam vježbao s drvenim revolverom? Brz sam, a imam također pravi osjećaj za to, majko. Otac mi je zabranjivao te vježbe, no nastavljao sam ih krišom. Ljutiš se, mama?

— Ne, Concho, ali bojim se za tebe. Oca nema. Ne bih mogla podnijeti da me i ti napustiš.

— Vratit ću se, majko!

Poslije tih riječi Concho je otišao u malu spavaonicu i obukao crno odijelo, koje je inače nosio u svečanim prigodama.

Nježno je pogladio majku po licu i bez riječi izašao.

— Odmah krećemo — rekao je starcu, otišao u staju, bacio kravama sijeno, vratio se i popeo na kola.

Maria Dolores sjedila je u kući nepomično i slušala kako se kotrljaju kotači. Kad su šumovi nepomično utihnuli, prekrizila se, ustala i izašla napo-
lje. Noć se spustila. pri zvjezda-
nom svjetlu vidjela je kako
kola nestaju iza brežuljka.

— Bog te čuvao, sine! — uz-
dahnula je.

Hrabro je svladavala zabri-
nutost. Otišla je do groba i sta-
jala pored njega, dok se noćni
vjetar zaplita u pregaču i
mrsio joj sijedu kosu.

— Zar ne, José — govorila je
— s Conchom se možemo pono-
siti.

Bile su to riječi osamljene
žene u vjetrovitoj noći.

* * *

Pred dvojicom putnika poja-
vio se San Antonio sa svojim
drvenim zdanjima i kućama
od sušene cigle, adobe. Čak i u
taj kasni sat grad još nije miro-
vao. Saluni i kantine bili su os-
vijetljeni. Čuo se nerazgovije-
tan žagor ljudskih glasova.

— Stigli smo, Concho — reče
starac.

Za čitave vožnje mladić je
šutio. Sada je položio ruku na
starčevo koščato rame i progo-
vorio:

— Hvala ti za sve! Učinio si
za nas više negoli svi ostali.
Kako se zoveš, starče?

— Ulysses.

-- Dobro, Ulysses, idemo do
najbliže trgovine. Braću ću za-
tim sam naći. Hoćeš li me če-
kati na trgu? Molio bih te. Ako
me pogodi metak, odvezi me
natrag na farmu. I još nešto,
Ulysses: ovdje u San Antoniju
nećeš naći za sebe dobro i

mirno mjesto. Majka će te si-
gurno rado uzeti u kuću i sta-
rati se o tebi. Brinut ćeš se o
stoki i imat ćeš dom.

Stari Ulysses slušao je mladi-
ćeve riječi, brisao je oči i pri-
krivajući nelagodu premještao
uzde iz ruke u ruku. Tada je
pognao konje i krenuo prema
trgovini.

Concho je sišao s kola i na-
bio crni »stetson« dublje na
čelo. Polako je zakoračio na
drveni trijem i ogledao se nao-
kolo.

— Ulysses — rekao je —
znaš li, imaju li lopovi konje?
Dobro bi mi došla valjana živo-
tinja.

— Imaju, Concho — odgovori
starac. — Salun je prijeko.
Tamo su gotovo uvijek. Konje
drže straga u staji. — Ulysses
se zagrcnuo. — Concho, uistinu
ćeš staviti život na kocku?
Pazi, trojica su! Podmukli su,
lukavi, nemilosrdni i opasni.

— Ne zabrinuj se, Ulysses!
Moram to učiniti. Makar pri-
tom poginuo. Zločin ne smije
ostati nekažnjen. Često sam
mislio o tome da nešto učinim
za oca. Na neki način kao da
sam predosjećao ovo. Na ža-
lost, slutnja se obistinila. Vozi
dalje i čekaj me, Ulysses. Adios,
amigo!

Starac je duboko uzdahnio.
Šutke je mahnio uzdama, okre-
nuo zapregu i povezao se
prema trgu.

Concho bijaše miran, kao da
je došao ovamo samo zato da u
nekom restoranu pojede odre-
zak. Ruku je spustio niz bok,
kao da nešto traži. Zatim je ot-
vorio vrata trgovine i prišao
stolu za posluživanje. Petro-

lejka je osvjetljavala prostori-
ju, u kojoj su bile živežne
namirnice i odjeća.

Iz stražnje prostorije pojavio
se vlasnik. Kad je ugledao
Concha, ugasio je smiješak, ko-
jim je inače dočekivao kupce.
Lice mu se uozbiljilo.

— Žao mi je, Concho, što je
stradao otac — rekao je. —
Molim te da majci preneseš iz-
raze moje sućuti.

— Da — procijedi Concho.

Rukom je pokazivao policu
na kojoj je bilo nekoliko revol-
vera.

— Potreban mi je jedan —
rekao je. — I municija. Dajte
mi najbolji. Vratit ću ga. Je li
oružje iskušano?

— Naravno, Concho. Ali ne
misliš se valjda obračunavati s
onom trojicom? Mladiću, izbij
si to iz glave! Pa ti nikad još
nisi pucao!

Concho se smješкао.

— Jednom se mora početi.
Dajte mi »colt«. Nemam mnogo
vremena jer će saluni sigurno
uskoro zatvarati vrata.

— Ne mogu te odvratiti od
nauma, Concho, to mi je već
jasno. Kad je tako, uzmi ovaj.
Sam, ovaj, sam ću ga vratiti.

Concho uze u ruku težak še-
stopuca, odvagne ga i počeo po-
lako puniti bubanj dok ga je
trgovac zabrinuto promatrao.

— Mlad si, Concho — go-
vorio je. — Ostavi to! Čovjek
ne živi za to da bi se sam bacio
u smrt.

— U pravu ste, ali život ne
namjeravam samo tako odbaci-
ti — reče Concho.

Trgovac se nalaktio na stol,
zureći u »colt« što ga je mladić
držao u ruci. Potiho je govorio:

— Imaš gipke ruke, Concho,
ali nije li ovo oružje za njih pre-
teško? Znaš li, kakav je osjećaj
kad se ugasi nečiji život? Prije
nekoliko godina pojavio se
ovdje stranac, mlad kao ti
sada. Kupio je municiju. Zatim
je ustrijelio drugoga stranca.

— Ali pobijedio je — reče
Concho i gurne »colt« pod ka-
put. — Kao što ću i ja.

Iz njega je odjednom počela
izvirati ledena hladnoća. Kao
da je u minulom trenutku
postao stariji. Vidjelo se kako
čvrsto ostaje pri odluci da pro-
vede svoj naum, pa kud puklo
da puklo. Na njegovu se licu
nije mogla vidjeti mržnja,
samo ta volja da obračuna s
ubojicama svoga oca.

Trgovac je to vidio. Posegnuo
je za opasačem i dodao ga mla-
diću.

— Poklanjam ti ga, Concho
— rekao je. — »Colt« također.
Uzmi! Možda uspiješ. Otac će
tada biti ponosan. No bilo
kako bilo, Concho, uvijek misli
na to da oružje vrijedi onokoli-
koliko i čovjek koji ga nosi.
Ima ljudi koji poslije prvoga
pucnja polude od želje da i na-
dalje pucaju oko sebe.

— Upamtit ću to — reče
Concho, prikopča opasač i spu-
sti revolver u držač. Na vra-
tima se okrenuo i ozbiljno po-
gledao trgovca. — Katkad čov-
jek mora učiniti nešto i protiv
volje. Ja znam što hoću.

— Concho — reče trgovac —
brinut ću se za tvoju majku.
Opskrbit ću je živežnim namir-
nicama. Ona je sjajna žena.

Na Conchovu licu nije se
pokrenuo nijedan mišić, iako
je bio dirnut. Šutke je kimnuo

glavom i podigao desnicu. Zatim je otvorio vrata i izašao.

Na drugoj strani bijaše salun.

* * *

Concho je zastao pred ulazom i pogledao u salun. Duhanski dim obavijao je svjetiljke. Za stolovima i barom bilo je mnogo ljudi. Dvije su djevojke posluživale. Osjećao se vonj duhana i viskija, znoja i prašine.

Tu bijaše početak drugoga puta. Concho je prekoračio prag novoga života. Prvi put nosio je pravo oružje. Metal je zamijenio drvo.

Kad je ušao, u salunu je zavladała tišina. Ljudi su se odmah odmakli od trojice braće koja su stajala kod bara.

— Tko je ovo? — promrsio je Burt Longsdale. — Gazda, otkad ovamo smiju ulaziti djeca?

Čovjek iza bara duboko je udahnuo i maknuo bocu, rekavši jednu jedinu riječ:

— Sin.

Braća su se napola okrenula. Naslonila su se na bar i promatrala Concha kao da je već mrtav. Kad im je bilo dosta smijeha, momci su došljaku okrenuli leđa, praveći se kao da mladić uopće nije prisutan.

Znali su međutim dobro da je sin njihove žrtve došao da je osveti. No nijedan to nije shvaćao ozbiljno. Concha su smatrali početnikom, što je i bio. Međutim, upravo ta procjena bila je velika pogreška.

Concho je bezizražajno gledao naokolo. Promatrao je lica drugih gostiju. Lijevom rukom dao im je znak da se ne mije-

šaju u sukob. Desna je ostala uz kundak nisko položenoga revolvera.

Concho je stavio život na kocku i nije znao, hoće li taj salun napustiti živ.

Ponovo se zagledao u braću.

Siledžije su se smijuljile. Šutnju je ponovo prekinuo Burt Longsdale. Rekao je:

— Hej, mali, pa ti si sin one kukavice!

Braća su se davila od smijeha.

Riječ kukavica Concho nije mogao podnijeti. Napolju na trgu ubijen je njegov otac, a ta trojica lopova dala se u hihotanje.

Concho je često vježbao svojim drvenim revolverom brzo povlačenje, ali pucao nije nikad. Nije imao čime. Ovoga noćnog sata provjerit će, može li pogoditi.

— Madre! — šapnuo je, misleći na majku.

Nitko nije čuo njegov glas, jer braća su se ponovo smijala. Concha je spopao hladan bijes. Davali su mu do znanja kako ga smatraju kukavicom i ludom. Ta trojica što su ubila njegovu oca kao da je šuvago pseto.

Radilo se o časti.

— Da — reče Concho — ja sam Concho Iglesia. Sin čovjeka kojega ste vi gadovi ubili.

Smijeh je utihnuo. Braća su se polako okrenula prema Conchu.

— Što si rekao? Gadovi? — otegnuo je Burt Longsdale žmirkajući. — Ponovi to i bit ćeš mrtav, kopile!

Concho ih nije više puštao iz vida. I sam bijaše iznenađen vlastitom hladnoćom.

... Čitav je San Antonio vidio što ste učinili, ubojice! Nitko nije ocu priskočio u pomoć. Majka je postala udovica. Sljedeće dane i noći provest će u plaču. Na to vi, štakori, ne mislite. I mene biste ubili, zar ne? Hajde, pokušajte!

— Jadni luđače! — dobacio je jedan od braće. — Ali ako to tražiš, treba da ti se želja ispuni!

— Trojica protiv jednoga — uzvрати Concho nevjerojatno mirno — to je vaš način. Kad bih to prihvatio, ležao bih na brežuljku pored oca. No tko se od vas opruži, trebalo bi da bude bačen na smetlište!

Braća Longsdale odavno su se prestala smijati. Lica su se sledila. U očima je žario bijes. U teškoj tišini čulo se njihovo disanje.

— Pa, dobro — izusti Burt Longsdale — ti očito ostaješ pri odluci, zar ne? Počni!

— Ne — reče Concho odmahujući glavom — ja ne počinjem. To prepuštam vama. Počnite kao i kod moga oca. Psi!

Tišina je kidala živce ljudi u salunu. Braća su šutjela. Svaki je od njih sada računao s mogućnošću da dobije metak. Momak će jednoga sigurno pogoditi.

Concho je osobito budno motrio Burtu Longsdalea. Njega je svakako htio dohvatiti. Ubojicu svoga oca.

Trojka je stajala pored bara. Šake su se otvorile. Svakoga trenutka mogle su posegnuti za oružjem.

Čulo se kako neki gosti uzdišu.

Smrt je bila prisutna.

Nitko nije Conchu pridavao bilo kakvu šansu.

Kad su braća Longsdale posegnula za revolverima, povukao je Concho. Učinio je to nevjerojatno sigurno i tako brzo da se njegov pokret nije mogao pratiti.

Odjeknuh su pucnjevi. Kao da ga je pogodila divovska pesnica, Burt Longsdale pao je na pod. Njegova braća također nisu stigla zapucati. Jedan se naglo uspravio i potom se presavio kao britva. Drugi se okrenuo, zateturao između stolova i pao na koljena. Život je završio u prašini što je pokrivala pod.

Salunom se širio miris sagorjelog baruta. Concho se zagledao u »colt« što ga je držao u desnoj ruci.

Uspio je protiv trojice Longdalea!

Siledžije su ležale mrtve.

Concho je problijedio, kao da je i on pogoden. Pod nekom unutrašnjom prisilom pogledao je mrtvace. Osjetio je kako mu ramena mlohawe. Podigao je glavu i prišao leševima.

— Oče, u paklu su! — rekao je.

Gosti su mirovali kao da su sledeni. Pred njihovim očima dogodilo se čudo. Ni jedan jedini nije s tim računao. Taj mladi Concho Iglesia obračunao je s ubojicama svoga oca. A bio je sam protiv trojice!

Conchu se ote smiješak koji je bio istodobno ozbiljan i tužan. Pogledao je svakoga pojedinoga od prisutnih.

— Ovo neće oživjeti moga oca — rekao je tiho — ali morao sam to učiniti. Braću Longsdale nisam mrzio. Što se

vas tiče, prezirem vas. Svaki se mogao naći na mjestu moga oca. Nitko mu od vas nije pomogao. Tko mi ikad bude rekao da sam kukavica, dobit ću ga na nišan. Iznesite leševe! Dajte mi njihovo oružje. Konji pripadaju meni.

Conchovo mlado lice bijaše hladno. Nepomično je promatrao kako ljudi podižu oružje. Uzeo ga je bez riječi i izašao iz saluna. Otišao je straga u staju, osedlao konje i izveo ih napolje. Revolvere je spremio u sedlene torbe. Bez žurbe pojašio je prema trgu, vodeći dva slobodna konja na dugim uzdama.

— Živ si! — uzdahnulo je Ulysses, ne vjerujući očima. — Nisi pogoden?

— Mrtvi su, Ulysses — reče Concho, sjaši i priveži konje za kola. — Čekaj još.

Otišao je u trgovinu i stavio »colt« na stol.

— Poslužio mi je — rekao je — i više mi nije potreban. Molim vas da brinete o mojoj majci, kao što ste obećali.

— Napuštaš nas, Concho? — upita trgovac potišteno. — Majci si upravo sada potreban.

— Moram nekamo otići — uzvratila Concho. — Zašto, mister Davis, ne znam ni sam. No zapravo sam odavno htio vidjeti kako žive drugi ljudi.

— Onda uzmi »colt«! I mnogo sreće, Concho! Što se majke tiče, ne tari glavu!

— Gracias — prošaptao je Concho — muchas gracias!

Pozdravio je, otišao do kola i popeo se.

— Idemo na farmu, Ulysses! — rekao je.

* * *

U sivo jutro stigli su do farme. Kroz zastore malih prozora prodiralo je blijedo svjetlo.

— Ispregni, Ulysses — reče Concho. — Želio bih da ostaneš ovdje. Izaberi za mene najboljeg konja.

— Star sam, Concho, ali još se držim na nogama — reče starac. — Brinut ću se o svemu.

Stali su ispred osamljene kuće. Concho je skočio s kola i odmah otišao unutra. Majka je pogrbljeno sjedila za stolom i podigla je glavu. Kad ga je ugledala, oči su joj zasjale od radosti. Uzdahnula je s olakšanjem.

— Strašno sam se bojala za tebe, Concho — rekla je.

— Znam, majko. No otac sad može počivati u miru. Braća Longsdale mrtva su. Ustrijelio sam ih. Svu trojicu.

— Oh, Concho, kako si to mogao učiniti? Tri života, sine!

— Znam, majko, ali ti bi lopovi ubijali dalje. Nisu zavrijedili da se na njih misli.

Maria Dolores ogrne ramena. Čula je napolju konje. Ozbiljna lica pogledala je sina. Kao da je slutila što namjerava.

— Ulysses ostaje ovdje, madre — reče Concho — Mister Davis dovest će ti živežne namirnice i posjećivat će te. On je dobar čovjek.

Maria Dolores bila je odsutna u mislima i samo je malko kimnula glavom.

— Razumijem te, Concho — rekla je. — Ubio si trojicu ljudi i moraš se smiriti. Ali vrati se, sine, nemoj da dugo budem sama. Ostao si mi samo ti.

Mati je govorila prebijenim glasom, kao da više nema snage. Radost bijaše ugašena. Nadošle su teške brige.

— Mora li sve to biti tako, Concho? — pitala je. — Nema drugoga puta? Znam da me voliš, ali zašto želiš otići? Zaborav možeš naći i ovdje.

— Ne mogu, majko. Otac je gore na brežuljku i prečesto bih bio tamo. Moram jašiti, majko, moram biti sam. Rekao sam to također misteru Davisu.

Maria Dolores je ustala i slabašno se osmjehnula.

— Ne mogu te zadržati, Concho — rekla je. — Pazi na sebe. Vidjet ćeš da svijet nije tako lijep kao što možda vjeruješ. I javi se, sine!

Concho kimne i poče spremati stvari za put. Majka se poduprla o stol i šutke ga je promatrala. Promijenio se. Odjednom je postao muškarcem.

Concho je izašao bez riječi i pogledao konja što ga je izabrao Ulysses.

— Ovaj je najbolji — tvrdio je starac. — Ne varam se.

— Hvala ti, Ulysses. Pazi dobro na majku. Možda me dugo neće biti pa te molim da se njive ne zakorove. Imat ćeš mnogo posla, Ulysses, ali i dom. Majka i ti sigurno ćete se dobro razumjeti.

Concho proguta slinu i pogleda majku. Došla je napolje i nepomično je stajala pred kućom na jutarnjem vjetru.

— Čuvaj se, sine! — rekla je pribrano. — Vрати se zdrav!

Concho ju je zagrlio, izljubio joj obraze, okrenuo se, bacio se u sedlo i odjurio.

— Imate sjajnoga sina, seņora — kimne Ulysses. — Mlad je i odvažan. Sada mu je potrebna sloboda. Da, on je kao ptica koja je napustila gnijezdo da leti. Ne zabrinjujte se, seņora, takvim momcima ne događa se lako nevolja. Eh, nisam bio oženjen, ali ovakvoga bih sina rado imao. Budite ponosni, seņora.

— Jesam — reče Maria Dolores tiho. — Ali bojim se za njega. Ustrijelio je trojicu. Što će biti dalje? To me zabrinjuje. Čovjek bi ga morao potpuno poznavati, da bi bio siguran kako neće otići na stranputicu. Ulysses, ne mogu prorokovati što će se sve dogoditi, no jedno znam: negdje u nekom gradu naletjet će na strane ljude i boriti se protiv nepravde za druge. Poslije očeve smrti jako se promijenio. Postao je sasvim drukčiji. No on je moj sin. Volim ga i voljet ću ga. Adios, Concho!

Sunce je izlazilo.

II

Jednoga dana stigao je Concho u grad koji nije poznavao. Zvao se El Dorado. Bio je to zao zakutak, pun prljavštine. Nastavali su ga, kao i drugdje, dobri i loši ljudi. No dobre je valjalo tražiti.

El Dorado bijaše okupljalište kojekakvoga ološa. Bilo je u njemu siledžija i zaplotnjaka, protiv kojih su dobri bili nemoćni.

Premoren dugim jahanjem, Concho je sjedio u sedlu pognut. Konj se odavno priviknuo na njega.

Noću su odmarali na otvorenom, u zaklonu grmlja i zavjetrini stijena.

Na malco uzdignutim pješačkim hodnicima vidali su se samo muškarci. Mračilo se i žene su se klonile ulice.

Iz saluna je dopiralo svjetlo. Orkestrioni su grmjeli, miješajući se s ljudskim žagorom.

Concho je stao nasred ulice i ogledao se naokolo. Htio je konačno spavati u krevetu, pod krovom. No u blizini nije bilo hotela. Nije mu preostalo drugo nego da pođe dalje.

Ulica kao da se protezala u beskonačnost. Po danu grad je zacijelo djelovao očajno.

Podalje sprijeda vidjela se ploča koja je upozoravala da se u dvorištu nalazi najamna staja.

Conchovu konju bila je potrebna hrana, voda i mirovanje.

Kad je krenuo prema tom dvorištu, Concho začuje promukao smijeh i djevojački glas koji nekoga zaklinje. U polumraku je teturalo dvoje ljudi. Muškarac je vukao djevojku, koja se očajnički i bezuspješno branila.

Concho je zastao.

— Ne! — vapila je djevojka.
— Ne, molim...

— Ha, ha — cerekao se očito pripit muškarac — koprcaš se kao divlja mačka. Ali imat ću ja tebe! Tamo unutra htjela si mi uzeti novac, je li? Sad ćeš mi to platiti! S Jackom Dolanom nema šale, draga moja! Najprije ste pokušali da me naločete, pa da budem operušan, je li?

Jack Dolan bijaše izbezumljen bijesom i pohotom. Vukao je djevojku prema stajskom dvorištu, derući joj haljinu koja je već visjela u krpama.

Ni na koga i ni na što nije se Jack Dolan osvrtao.

Concho podbode konja, sustigne to dvoje i klizne sa sedla.

— Ostavi je! — podviknuo je.

Dolan se na trenutak ukočio. Ošinuo je Concha mračnim pogledom i zatim se počeo punim grlom smijati. Djevojku je i nadalje držao kao da je ni za što ne namjerava pustiti.

Zavladala je tišina.

Na oznojenom Dolanovu licu nije bilo ničega osim poruge.

— Mali, gle, a što bi ti htio?

— promrsio je. — Kad si postao drzak? Slušaj, nemoj ovdje izigravati junačinu, ili ću te raznijeti u komade.

Plava djevojka drhturila je u Dolanovim rukama i skvičala.

— Poslušaj ga, stranče! — govorila je. — Ne znaš Dolana!

— Upoznat će on mene! — dreknuo je Dolan. — Sada ili kasnije, svejedno mi je. Ispustit ću ja zrak iz toga naduvenka.

A ti ne kmeči!

Concho je ostao hladan. Nije se dao izazvati, ali niti odagnati. Nerado se miješao u tu stvar. Zapravo se njega sve to nije ticalo, no sjetio se majke i zamislio ju je u takvu položaju. To ga je gonilo da djeluje.

Zašto ta nepoznata mlada djevojka ne bi imala pravo da živi u miru kao i njegova majka.

— Ako je ne pustiš, raznijet ću ti ruku! — zaprijeti Concho ledenim glasom — Ostavit ćeš

je na miru, Dolan. Odmah! Kakva si ti bitanga? Miči ruku!

Dolan je oklijevao, no više se nije cerekao. Odmjeravao je mlada čovjeka pred sobom, klizeći pogledom po njegovu crnom odijelu do nisko položnog revolvera, zatim ponovo prema licu. Mjesec je izašao i sve se dobro vidjelo.

Žagor i glazba dopirali su čak do staje.

Dolan je izgubio želju da odvuče djevojku na sijeno. Zaokupila ga je mržnja prema čovjeku koji mu je pokvario zabavu.

— U redu — rekao je prijetećim glasom. — Neka bude kako želiš, mali. Ali u ovakvim zgodama nikome ne dopuštam da me smeta. Tamo prijeko u salunu, tamo ću te pričekati. Znaš, hoću da ljudi vide kako ću te izrešetati.

— Zaklinjem te, stranče — jecala je djevojka — kloni se Dolana!

Dolan se kratko nasmijao.

— Jesi li čuo, mali? Životinja se boji za tebe. Zna da ćeš sutra biti pokojnik. Na, evo ti je!

Dolan je grubo izmaknuo djevojci noge i bacio je na tlo.

Djevojka je stenjala i nije ustajala.

— Sve si mi pokvario — škrgutao je Dolan bijesno — i zato ćeš izgubiti glavu. Već sada znam da si bijedna kukavica i da nećeš doći u salun. Ali noćas ćeš ipak biti moj, makar se krio u mišjoj rupi.

Dolan je polako krenuo prema salunu. Nekoliko puta okrenuo se da vidi što radi Concho. No Concho je stajao

nepomičan. Nikad ne bi protivniku pucao u leđa.

Jack Dolan je nestao.

— Ustani — reče Concho i sagne se prema djevojci. — Daj mi ruku.

Kad je podigao djevojku, Concho se nasmiješi i dodirne rub šešira. Zatim je spomenuo svoje ime.

— Concho? — šaptala je djevojka. — Nikad još nisam čula tvoje ime. Ti si Meksikanac, zar ne?

Djevojka je odjednom bila iznenađujuće mirna. Kao da nevolja kakvu je doživjela s Jackom Dolanom spada u njezinu svakodnevicu.

— Da — odgovori Concho — napola Meksikanac, napola Španjolac.

— Ja sam Debbie — reče djevojka smiješeći se. — Ne znam tko su mi roditelji. Ne znam zapravo ni kako glasi moje pravo ime. Dugo si u El Doradu?

— Upravo sam stigao.

— Tad brzo jaši dalje! — opominjala je djevojka. — Dolan je opasan! Čudim se što nije odmah ovdje posegnuo za revolverom. No vjerojatno zaista hoće da ga ljudi vide i da ga opet slave kao strijelca.

— Opet? Znači da je već nekoga ubio?

— Ne jednoga. On je divlja životinja. Ništa mu nije sveto.

— Rekao ti je nešto, što ne razumijem. A ne bih htio ni ponavljati. Hoćemo li se ponovo vidjeti?

— Budeš li išao u salun, nećemo, Concho. Nemoj ići tamo! Ljudi kakav je Dolan ima posvuda, i svi su još živi. Korov

možeš zgaziti, ali on će ponovo bujati. Dolan je opasan. Revolverom je stvorio ime i došao je na glas. Tu slavu želi zadržati. Pod svaku cijenu. A ti si mlad, Concho, vjerojatno kao ja. Zaboravi toga Dolana!

Concho je potezao remen svoga »stetsona« kao da ga je odjednom počeo gušiti. Preko djevojčinih ramena zamišljeno se zagledao u najamnu staju.

— Smjestit ću najprije konja — rekao je. — Postoji li u blizini hotel? Htio bih uzeti sobu za noćenje. Tamo je neka kuća sa crvenim svjetlom u prozorima. Što je to?

— Nemoj me pitati, Concho — promrsi djevojka.

S tim je riječima potrčala na ulicu i nestala. Concho je stajao pored konja i razmišljao. U kratkom životu nije dospio daleko. Ništa nije znao o stranom svijetu.

A taj će ga svijet promijeniti. Dolan mu je rekao da je kukavica. Izgovorio je riječ koju Concho nikad neće moći podnijeti.

Odveo je konja u staju, platio nekoliko centi i rekao momku:

— Prenoćit ću u hotelu. Moj je konj prošao dug put. — Isti-marite ga. Dajte mu vode i dobro krmivo.

— Sve će biti u redu — obećao je postariji čovjek. — Potrebno mi je još samo tvoje ime, da ga ispišem na pregratku.

— Concho. Buenos noches, señor!

* * *

Spora koraka izašao je Concho iz stajskoga dvorišta i zastao uz rub ulice. Iz saluna je izbijalo jarko svjetlo, tako da se vidjelo kako duhanski dim kulja pod strehu.

Kukavica!

Concho podigne ramena i duboko udahne. Potom se opustio i dodirnuo revolver.

Imao je malo municije. Na putu je pucao po zmijama i tako je vježbao gađanje. Jedan jedini metak stajao je deset centi, a to je za Concha bilo prilično mnogo.

No bubanj revolvera bio je još pun.

Krenuo je polako prema salunu. U hodu mu se činilo da čuje divlji smijeh Jacka Dolana. Već je slavio pobjedu!

Concho ponovo osjeti hladnoću u tijelu. Bio je spreman za svaki izazov. To se u njemu dešavalo kao po nekoj prinudi.

Možda je taj Jack Dolan zaista opasan. Concho je čvrsto odlučio da ne pazi samo na njega, nego također na ostale u salunu. Revolveraš kakav je Dolan sigurno ima nekoga tko bi mu pomagao, već zbog samoga straha pred njim.

Concho nije namjeravao raspasti riječi. Htio je da sve bude svršeno brzo.

Odlučno je otvorio niska vrata i ušao.

Jack Dolan sjedio je za jednim od okruglih stolova, okružen čitavom skupinom muškaraca. Nasmijavao ih je. No čim se pojavio Concho, ljudi su poustajali i odmakli se. Stolice su strugale po podu. Jedan je momak udario glavom o nisko obješenu svjetiljku. U njihaju

njezino je svjetlo palo preko Conchova lica.

— Dolan, evo me! — rekao je mirno.

Dolan se nemarno uspravio, naslonivši bedro na stol. Širok osmijeh pokazivao je zadovoljstvo što će oboriti protivnika.

— Mali, pa ti si zaista lud! — govorio je. — Još ne shvaćaš da ću te ubiti? A zašto te ne bih? Meksikanci su ovdje suvišni. Njima je mjesto u paklu. Kad budeš na podu, neću te ni dirnuti. Ne bih htio uprljati čizme.

Concho je šutio.

— Hajde, pokušaj konačno! — silio je Dolan, labaveći lijevu ruku. — U El Doradu se umire lijepo!

Odgovora nije bilo. Dolan je zurio u Conchove oči, koje su ga opominjale hladnim bezizražajnim sjajem. Bio je to pogled zmije.

Salunom kao da je prošao hladan ćuh vjetra.

— Nemaš riječi? — reče Dolan. — Hoćeš da ti ih zauvijek pogasim? Odmah? Ali meni se ne žuri. Htio bih najprije popiti svoj viski.

Dolan je htio odvratiti Conchovu pažnju. Lijevom je posegnuo za čašom, no desnom je iznenada pošao prema revolveru.

Concho je opalio kad Dolan još nije ni izvukao oružje.

Jack Dolan pade beživotno. Čaša se sa zveketom razbila na podu.

Concho je mirno rekao:

— Zovem se Concho.

Zatim je spremio revolver i izašao.

* * *

Art Davis uzeo je svoja laka kola i posjetio je farmu. Stari Ulysses ga je opazio izdaleka. Zabio je vile u pijesak i pošao preko dvorišta prema kući.

Vrata su bila širom otvorena. Sunce je sjalo u prostoriju, u kojoj se Maria Dolores bavila pranjem suda.

— Señora, mislim da dolazi trgovac iz San Antonija, mister Davis — rekao je Ulysses s praga.

Maria Dolores Iglesia brzo obriše ruke o pregaču, odveže je i poravna tamnu kosu.

— Hvala, Ulysses. Zanima me, što će nam reći — kazala je.

Ljubazan smiješak nije mogao prikriti ženinu zabrinutost. No izašla je odlučna koraka i zajedno s Ulyssesom čekala kola na žarkom suncu.

Art Davis je stao i odmah skočio sa sjedala.

— Svratio sam da vidim, kako ste — počeo je mirnim i mekim glasom. — Concho je tjednima već na putu. Dovezao sam živežne namirnice i kavu, draga Maria Dolores.

— Oh, hvala ti, Art — uzvratila žena radosno — ali kako da ti sve to platim? Žetva je još daleko. Zasad nemam što prodati, da bih došla do novaca. Nedostaju mi dva muškarca.

— Ništa ne moraš platiti, Maria Dolores. O tome ni riječ da čujem, inače ću se ljutiti. Zadovoljan sam što ti mogu pomoći. Vjeruj mi. — Davis kimne Ulyssesu i reče: — Odnesi to u kuću, molim te.

Ulysses se odmah dao na posao. Art Davis je raširio

neke novine i govorio Mariji Dolores:

— Ovdje se piše o Conchu! Novine su tiskane u El Doradu. To je tamo daleko. Ali ti znaš mistera Selvyna, zar ne? On je iz El Dorada i njemu šalju novine.

— Concho u novinama? — šaptala je Maria Dolores. — To ne govori o dobru!

— Ne zabrinuj se! Concho je živ i vjerojatno mu ne ide loše. Ali bojim se da tako ne nastavi. Mislim na revolver. U novinama piše da je u El Doradu ustrijelio opasnoga siledžiju. Ustrijeli li još nekoga, postat će poznat, i ta slava mogla bi ga stajati glave. Revolveraška slava vječni je izazov.

— Je li ranjen?

— O tome nije ništa rečeno. Zaključujem da nije ni ogreben. Prema izvještaju sudeći, radilo se o običnom gradu.

Maria Dolores zamišljeno je gledala u daljinu i u brežuljak s grobom.

— Concho, sine — šaptala je — dodi kući. Nemoj tražiti slavu.

— On je kao i drugi mladi ljudi, Maria Dolores — javio se Art Davis. — Hoće se dokazati. Pri tom hoće provjeriti, je li uistinu dovoljno brz i siguran strijelac. Ako hoćeš, potražit ću ga. Možda je još u El Doradu.

— Ne, ostavi to, Art — uzdahne Maria Dolores i okrene se. — Dodu u kuću. Skuhat ću kavu.

Maria Dolores bijaše potištena i zamišljena. Kad su utroje sjedili za stolom, hotimice su razgovarali o kojemu, samo ne o Conchu.

Kad je Art Davis otišao, Maria Dolores dugo je hodala dolinom kao da luta. Zastajkivala je i na kraju je otišla na grob.

— Ne smijem dugo čekati, José — rekla je. — Moram se brinuti za njega. Samo neka ne zakasnim.

Ulysses je promatrao kako stoji na brežuljku. Da se vjetar nije igrao sa suknjom, čovjek bi rekao da je pred njim kip.

* * *

Concho se zadržao u El Doradu.

Sjedio je u sjeni jednoga trijema, ispruživši duge noge na ogradu. Nekoliko koraka podalje micao je vruć vjetar vrata hotela.

Konja i opremu Jacka Dolana prodao je. Municiju je zadržao. Utržak nije bio loš i većinom je jeo u hotelu.

Ljudi u prolazu pozdravljali su ga kimanjem, no neki su odvrćali pogled ili su ga čak zaobilazili.

Toga je dana otkrio lijepu plavu djevojku. Dugo nije vidio Debbie. Izašla je iz kuće sa crvenim prozorskim zastorima, za koju je znao kakva je. Javna kuća.

Kad ga je Debbie ugledala, zastala je. Kao da se sramila što živi pod takvim krovom. No tada je polako prišla, držeći pred sobom košaru s kakvom se odlazi u trgovinu.

Concho spusti noge s ograde i ustade. Opazio je prvi put da ima tamnoplave oči.

— Da — govorila je djevojka tiho — Concho, znam da znaš. Ali nisam se imala kamo skloniti. Ako mi zamjeravaš, morat ću se s tim pomiriti.

Concho je tražio neke riječi, no nije ih nalazio. Zato je samo zatresao glavom.

– Ne, Debbie – zaustio je na kraju – ne zamjeravam ti. Ali tebe je jednostavno šteta.

– Meni nitko ništa ne poklanja, Concho, razumiješ? – reče Debbie s gorčinom u glasu. – Čistim tu kuću i kupujem za druge djevojke. Dakako, muškarci koji dolaze misle da sam i ja za prodaju. Concho, možda tako misliš i ti.

– Jednom ćeš možda... – počeo je, no Debbie ga je prekinula.

– Molim te, ne govori tako. Primi radije moju zahvalnost za pomoć.

Oborene glave djevojka je požurila prema trgovini.

Ljut na samoga sebe, Concho udari pesnicom po zidu i opsuje.

– Kakav sam ja prokleti ludak! Do vraga s pameću koja najprije ne nalazi pravu riječ, da bi poslije dopustila gluposti.

Da se svladao, ne bi povrijedio djevojku. Zato je krenuo za njom.

Debbie nije bila u trgovini. Možda se zadržala negdje u stražnjim prostorijama. Concho zatvori vrata i pođe u salun. Zvekećući čeličnim mamuzama prišao je baru.

– Viski! – rekao je i okrenuo se prema prostoriji. Nekoliko ljudi šutjelo je za stolovima. – Nemojte da vam ispadnu oči! – reče Concho i potraži čašu.

– U grad je stigao Cassidy – promrmljao je pipničar.

– Tko je taj? Hajde, ne budi tako tajanstven! Ionako mi je vašega prokletog grada dosta.

– Cassidy? – upita pipničar, smogavši umoran osmijeh. – Otišao je prije otprilike dva mjeseca. Za sobom je ostavio dva leša.

– Ubojica?

– Moglo bi se reći.

– Šerif nije ništa poduzeo? Gdje vam je uopće šerif? Prošarao sam nekoliko put cijeli grad, vidio sam gdje je šerifski ured, ali njega ne.

– El Dorado je imao šerifa i zamjenika. Ali sada nitko neće njegovu limenu zvijezdu.

– A gdje su ta dvojica?

– Na groblju – reče pipničar kratko. – Upravo su ih pokapali, kad je Cassidy otišao. On ih je ustrijelio. Jednostavno tako, jer mu se prohtjelo. Divljao je i ta su ga dvojica pokušala uhapsiti.

– Hm, onda je prilično brz.

Concho podigne čašu, gutne i počne kašljati. Nije bio naučen na žestoko piće. No nitko u salunu nije se usudio smijati. Bio je to Conchu prvi viski u životu. A mogao bi biti također posljednji, ako se sukobi s Cassidyjem.

– Cassidy nosi dva colta – objašnjavao je pipničar bezizražajna lica. – Prije dva sata vidio sam ga kako prolazi pored saluna. Vjerojatno će se najprije kupati i brijati, kao uvijek. Zatim će otići k djevojkama. Kad ga čovjek pogleda, djeluje kao džentlmen. Uvijek čist i glatka lica.

Concho je zurio u praznu čašu. Kao da je odsutan duhom izvukao je revolver, plegao ga pred sobom i počeo okretati bubanj, što se u tišini začudno jako čulo.

— Na tvom mjestu ne bih pokušao — upozoravao ga je pipničar. — Tko je god kod Cassidyja pokušao, mrtav je. Cassidy živi kao da je opijen. Da me sada čuje, začas bih bio leš.

— Bueno — reče Concho, spremi oružje i uspravi se. — Neću više piti. Ako je Cassidy tako poznat ubojica, moram ga upoznati. Glasovita kuća otvorena je za sve, zar ne?

Concho je opet mislio na Debbie. Bila mu je draga. Da li bi je mogao voljeti, nije znao.

— Platit ću kasnije — rekao je.

Kad je izašao, gosti su odahnuli. Pipničar je gledao u vrata. Kad su se umirila, slegnuo je ramenima.

— Ne vjerujem da će platiti — progundao je. — Neće moći. Ali ako uspije, može podići veliku nagradu. Doduše, ne ovdje, u El Doradu, nego u Austinu.

— Jedan je uvijek brži — javio se bradat gost. — Jednom Concho, drugi put Cassidy ili netko treći. Neka se međusobno istrebljuju, ali mi smo zaslužili mir. To prokleta željezo izluduje ljude. Momak pomahnita i uskoro je s njim svršeno. Neka, što se mene tiče.

* * *

— Zdravo, dragi! — nagnula se jedna djevojka kroz otvoren prozor. — Hoćeš li ući

Concho kimne.

— Je li se vratila Debbie — pitao je. — Htio bih s njom razgovarati. Može?

— Samo razgovarati? — smijala se djevojka, no kad je po-

gledala u Conchovo lice, uozbiljila se. — U redu, ako nećeš mene, neka bude tako. Neću se ugušiti u suzama. Dodi k svojoj Debbie! Straga je.

Concho još jednom opipa colt i ude.

S praga već osjetio je parfem i ohlađen duhanski dim. Pogledom je prešao preko baršuna i koještarija. Ispred svakih vrata bio je zastor. Stepene su vodile u prvi kat. Ispod njih bila su vrata za sporedne prostorije.

— Tako — reče djevojka kao da se dosađuje, pokazujući otvorena vrata.

Ta kuća bila je za Concha stran svijet. Čak i za bijeloga dana tu je vladao polumrak. Pri tom sve zajedno nije djelovalo tmurno. U tu kuću dolaze muškarci da bi doživjeli trenutak lažne ljubavi, i to Concho nije mogao razumjeti.

Išao je tako hodnikom i otvorio je jedna vrata. Našao se pred kuhinjom, u kojoj je Debbie upravo pripremala jelo. Pogledala ga je gotovo prestrašeno.

— Concho! Što tražiš ovdje?

— upitala je zagrcnuvši se.

— Htio bih se ispričati, Debbie. Žao mi je.

— Hvala, Concho. Nisi loše mislio, znam. No kako si saznao da sam ovdje sluškinja?

Concho podigne glavu i osluhne. Negdje gore u kući smijala se punim grlom neka djevojka. Njen smijeh pratio je taman muški glas. Pogledao je Debbie. Ona je odjednom postala uznemirena. Obišla je stol i uhvatila Concha za ruke. U njenim plavim očima vidio se strah.

— Concho — rekla je — taj se čovjek zove Cassidy. Miči mu se s puta. Njega prati žalostan glas ubojice. Ako me malo voliš, slušaj me. Taj je čovjek strašan, makar ne djeluje tako. To je mnoge prevarilo.

Concho duboko udahne.

— Cassidy nije čovjek, Debbie, znam. Čuo sam da je ustrijelio šerifa i njegova zamjenika. Rekli su mi također da se neće okaniti ubijanja. — Najbolje bi bilo, Concho — drhtala je Debbie — da odeš iz grada. Dolan i Cassidy bili su prijatelji. Cassidy će to tražiti. Možda je zbog toga i došao u El Dorado.

— Neću bježati Debbie uzvratiti Concho. — Učinim li to jednom, ponovit će se. Čekat ću ga. Adios, Debbie, i ne budi zabrinuta.

Djevojka je opet ostala sama u kuhinji.

Concho je upravo htio izaći na ulicu, kad je čuo kako su se negdje gore zalupila vrata. Iako Cassidyja dotad nije vidio, znao je da stoji iznad njega kod ograde.

— To je on! — šaptala je djevojka iza Concha i brzo se odmakla.

Concho je čuo što je kazala. Čuo je također muškarca kako se miče.

Onda, señor Meks, daj da te vidimo — govorio je otegnuto i prijateljski. — Jack Dolan sigurno nije bio osrednji strijelac. Radoznao sam, kakav si ti.

— Dobar — uzvratila Concho mirno, olabavi desnu ruku i okrene se.

Trenutak su se šutke promatrali.

Cassidy bijaše zaista u čistoj odjeći. Sredovječan, dobra izgleda. Imao je mek smiješak, gotovo ljubazan.

Odmjeravali su se. Svaki je nastojao da procijeni opasnost. Nijednomu to nije bilo lako. Jednoga i drugoga okruživao je glas brzoga potezača.

Concho nije dopuštao da ga prevari osmijeh. Taj dobro odjeven čovjek slovio je kao hladnokrvan revolveraš, koji s užitkom puca po svemu što se kreće. I pogada.

— Aaaah — uzdahne Cassidy — pa ti si još mlad. Želiš biti lijep mrtvac, li? Ti si, dakle, Concho. Ja sam Cassidy. Zapravo mi se dopadaš. Volim momke koji ne znaju za strah. Koliko se takvih našlo predamnom! Nije mi uvijek bilo lako. Jedan hombre izmamio mi je čak suze. Htio bih te поблиže upoznati. Možda se ponovo rasplačem.

Mirno, naoko potpuno opušteno i sigurno stajao je Concho u salonu. Njegova grozničava napetost nije se opazala.

— Možete odrediti vrijeme i mjesto, señor — rekao je. — Stići ću.

— To dobro zvuči. — dobaci Cassidy meko. — Znaš, maločas sam se kupao i ne bih htio da mi se opet uvuče miris baruta u odjeću. Što kažeš o tome da se nademo večeras? Dotle možeš vježbati potezanje. Dobar prijedlog, zar ne?

— Ovdje ili napolju, señor? — upita Concho.

Pri tom se nije micao. Crne oči nisu ispuštale Cassidyja iz vida. Svaka nepažnja mogla bi biti kobna.

— Sve mi se više sviđaš —
tvrdio je Cassidy. — Zato dođi
ovamo. Stajat ćeš gdje si sada.
Ja ću ti biti ovdje gore. Ako te
to smiruje, troškove pogreba
snosim ja.

— Lijepo od vas, señor Cas-
sidy — reče Concho i pođe po-
lako natraške prema vratima.

— Lijepo provedi dan,
Concho — reče Cassidy meko
— jer kad sunce zađe, nećeš ga
više vidjeti.

Concho je šutio. Kliznuo je
napolje. Otišao je u svoju ho-
telsku sobu i sjeo.

Razmišljao je o životu na oče-
voj farmi, o majci i o borbama
u prošlom vremenu. I o tome,
hoće li preživjeti dvoboj s Cas-
sidyjem.

— Zašto sve to zapravo ra-
dim? — gundao je. — Majci
sam potrebniji negoli ovim
kukavicama koje gmižu pred
svakim pomahnitalim strijel-
cem.

Na pitanje nitko nije odgo-
vorao. Concho nije shvatio da
ga je obuzela strast baruta i
slave što je on donosi. »Colt«
mu je postao važnijim od
svega ostaloga. Prije malo vre-
mena radio je na očevoj zemlji
i nitko se nije obazirao na
njega kad bi došao u San Anto-
nio. Sad je drukčije. Ljudi gle-
daju u njegovu desnicu i u re-
volver.

S hodnika su se približavali
koraci. Znao ih je. Vlasnik ho-
tela donosi mu jelo. Poslije paž-
ljivoga kucanja ušao je i stavio
na stol toplu juhu.

— Žao mi je, mister Concho
— govorio je — donio sam
samo ovo. Htio sam promije-
niti jelovnik. Kad bih bio znao

da je u El Dorado stigao Cas-
sidy, donio bih vam velik odre-
zak.

— Za posljednju večeru, je li?
— nasmije se Concho i obriše
rukavom znoj s čela. — Danas
je opet vrlo vruće. Večeras ću
se susresti s tim Cassidyjem.
Tada će se pokazati, tko je bo-
lji.

Vlasnik hotela zanjiše glavu
kao da ga sve to žalosti. Disao
je teško poput mijeha.

— Volio sam vas kao gosta,
mister Concho — rekao je. —
Bilo bi mi drago da ostanete
kod mene.

— Nisam li platio nekoliko
dana unaprijed? — upita
Concho, sjedne za stol i dohvati
žlicu. — Novaca nemam
mnogo i ne razbacujem se.

— Za Cassidyja je raspisana
velika nagrada — reče hoteli-
jer. — Može se podići u Aus-
tinu. Tada ne biste imali briga,
mister Concho.

— Vidjet ćemo — reče
Concho i počeo jesti.

Hotelier pogleda Conchovu
desnu ruku. Bila je mirna. Nije
drhtala. Izašao je bez riječi. S
ulice su u sobu dopirali gla-
sovi.

Kad se Concho najeo, čuo je
kako prolaze kola. Prišao je k
prozoru. Neki košcat čovjek
dovezao je kola do ruba ulice i
zaustavio konja. Prije negoli ih
je zaklonio krov trijema,
Concho je vidio lijes.

Tako su počeli sati čekanja i
neizvjesnosti. Concho je često
priželjkivao da dođe Debbie,
ali ona nije dolazila. Možda je i
bolje tako, jer bi ga opet zakli-
njala da ode iz El Dorada. Me-
đutim, to nije mogao. To ga ne
bi smirilo.

Makar je znao da u ostanak
ulaže život.

III

Daleko od El Dorada, u prostranoj dolini, ležala je usamljena farmerska kuća Conchove majke. I tamo je sunce zalazilo, bojeći nebo purpurnim rumenilom.

Majka je stajala kod otvorenoga prozora, nepomična i uronjena u misli. Stari Ulysses donio je naramak drva i stavio ga pored peći. Ozbiljnim pogledom pogledao je Mariju Dolores i znao je da je opet kod sina. Ne rekavši ništa, Ulysses ode u staju da nahrani konje, kravu dojilju i živad. Kad se vratio, Maria još je stajala kod prozora. Činilo se da osluškuje kojote koji su se javljali iz daljine. Ulysses tiho sjedne za stol.

Maria Dolores odjednom kratko kimne, zatvori prozor, navuče zastor i pride bliže. Pod svjetiljkom što ju je donio Art Davis, Ulysses je vidio da je žena plakala.

Sjela je tromo poput starice, položila ruke na Bibliju i zagledala se u pramen svjetla.

Ulysses — rekla je — ujutro ćeš zapregnuti oba konja. Utovari hranu i tople pokrivače.

— Ići ćete u San Antonio, señora — upita iznenađeni Ulysses. — Tako rano? Sami? Da pođem s vama?

— Ne, Ulysses, netko se mora brinuti za živinu — odgovorila je.

Maria Dolores otvori Bibliju, no nije čitala.

— Moraš ostati — rekla je. — Ne idem u San Antonio. Bit će to dug put. Moram vratiti sina! Naći ću ga, Ulysses, negdje u nekom stranom gradu. Ne zabrinju se. Žena sam i nitko mi neće ništa učiniti.

— Ali mogao bih ga tražiti ja!

Maria Dolores se osmijehne i zatvori Bibliju.

— Pusti da to radi njegova majka, Ulysses — rekla je. — Ne mogu dulje čekati. Ne mogu više biti bez njega.

Maria Dolores pride k peći i donese jelo.

* * *

U El Doradu bijaše nevjerovatno tiho, čak i u salunima, u kojima su davno zaključene zadnje oklade.

Concho je izašao iz hotela, naslonio se na stup trijema i bezizražajna pogleda promatrao ljude desno i lijevo od sebe, te na drugoj strani ulice.

Slutio je o čemu mislite te sjene oko njega. Većina je zacijelo vjerovala da mu je došao kraj. Već su ga vidjeli kako leži u lokvi krvi.

Nikome to nije zamjeravao. Bio je ravnodušan. Osjećaji kao da su u njemu ugasili. Ništa ga nije moglo razljutiti, ništa raspoložiti. Bio je hladan kao led.

Cassidy ga sigurno već čeka. Mirnim korakom pošao je prema njemu. Bio osamljen poput prognanika.

Nakratko je zastao ispod prozora sa crvenim zavjesama i osluškivao. I u toj je kući vladala tišina. Vrata nisu bila zaključana.

Prostorije su bile osvijetljene. Nigdje nije bilo nijedne djevojke. Prvim pogledom Concho je prešao preko stepenišne ograde. No Cassidy nije bio na vidiku.

Concho potihom zatvori vrata i napravi tri koraka. Opet ga je zapahnuo parfem.

U prvom katu jedna su sobna vrata bila širom otvorena. Kroz njih je kuljao dim cigare.

Tek tada Concho je otkrio otvoren lijes podno stepeništa. Nijedan mišić na njegovu licu nije trznuo. Gledao je u ta otvorena vrata i čekao.

Čuli su se koraci.

Pojavio se Cassidy. Sa smiješkom i cigarom u ustima. Kimnuo mu je kao da su prijatelji.

– Drago mi je što si došao – rekao je sigurnim glasom.

Uštedio si mi trud da te tražim. Tamo ispred čeka tvoj mrtvački sanduk. Naručen je posebno za tebe. Svida ti se?

Concho nije dopuštao da mu Cassidy skrene pažnju na bilo što. Možda je to Cassidyjev trik. Možda je htio u pogodnom trenutku posegnuti za revolverima.

Si, senor – reče Concho hladno – ali kakva korist od lijepoga lijesa, kad ga zakapaju u zemlju. Je li bio skup?

– O da, ali za tebe bih učinio sve, moj prijatelju – reče Cassidy. Taj put nije se naslanjao rukama na ogradu. – Djevojke sam poslao napolje. Zašto da gledaju krv. Prema tome, amigo, sami smo. Nego, odakle zapravo dolaziš?

– Iz okolice San Antonija. I tamo se također puca.

– Hm. Na žalost nisam bio u tom gradu. Ako je lijep, jednom bih ga posjetio.

Cassidy kimne, kao da ga ništa na svijetu ne sprečava da zaista ode u San Antonio. Njegov je smiješak ponovo odavao da se smatra nepobjedivim.

Zašto se odjednom morao nasmijati, Concho nije znao.

– Počnite konačno, señor! – rekao je. – Previše pričate.

Radite to s djevojkama, ne sa mnom. Dosadujete mi. Nastavite li tako, morat ću otići, što ne bih rado učinio već zbog toga što je za vašu glavu raspisana nagrada. Htio bih je podići.

S Cassidyjeva njegovana lica nestade smiješka. Oči su izgubile mek sjaj i postale hladne. Prodornim pogledom gledao je u Concha.

– Mnogi su se kladili da ćeš poljubiti prašinu, Concho, i ne mogu ih razočarati – rekao je.

Cassidyjeve šake udarile su po kundacima i povukle revolvere. U bijesu, mržnji i krvožedi zagrizao je u cigaru i htio je pucati.

Dolje je sijevnulo.

Meci su odbacili Cassidyja natraške do zida. Udarac bijaše tako snažan da se odbio, naletio na ogradu i slomio je. Pao je glavačke. Dimeći se cigara se kotrljala po podu. Uz leš su ležali revolveri.

Concho je dugo stajao u salonu. Spuštena oružja promatrao je mrtvaca.

Zatim se okrenuo i izašao. Napolju je duboko predahnuo.

Preživio je jednoga od najopasnijih revolveraša.

Pratilo ga je mnogo pogleda. U salunu se odjednom podigla galama. Ljudi su istrčavali na ulicu da ga vide, da se svojim očima uvjere kako je živ.

Concho, mladić iz okolice San Antonija, otišao je rano sljedećega jutra iz El Dorada.

* * *

Danju je jašio po žarkom suncu. Katkad također po zvjezdanoj teksaškoj noći. Često je odmarao, gdje je god bilo sjene i gdje se mogao osjećati sigurnim. Iako je njegov cilj bio grad Austin, često je skretao s puta. Nije ga poznavao.

Navečer se podigla oluja. Satima je duvao jak vjetar, najavljujući nevrijeme. Sunce je zašlo za tmast crn oblak.

Concho je tražio zaklon, u kojem bi mogao prenoćiti, no u blizini nije bilo stijenja. Drveće na blagim bregovima pružalo je slabu zaštitu.

Konj se teško uspeo na jednu uzvišicu. Vjetar mu je vijorio grivom. Conchu je htio strgnuti šešir. Poput vala približavao se pljusak. Concho je pokušao pogledom prodrijeti kroz taj zaslon, no sve je nestalo u nevidjelici; drveće, grmlje i sam brijeg.

Odjeća bijaše brzo promoćena. Kišnoga ogrtača nije imao. Pokrivač, smotan iza sedla, nije osobito koristio.

U dolini se pojavilo svjetlo. To nije vatra, zaključivao je Concho. To mora biti svjetiljka. U jednom trenutku nejasno je razabrao prozorski četvorokut.

Mokar do kože jašio je Concho prema tom svjetlu. Pomalo su se pomaljali obrisi

kuće. Iako je lijevalo kao iz kabla, Concho se približavao polako. Sjedio je u sedlu budan i oprezan. Lijevom je vodio konja, desnu je položio na kundak revolvera.

Pokraj male kuće ugledao je staju. Ispred nje bila su ostavljena kola.

U zaklonu, tik uz staju, Concho zaustavi konja i zagleda se u osvijetljen prozor. Nebom su sijevale munje. Pratila ih je mukla grmljavina.

Concho side s konja i priveže ga za kola.

— Odmah se vraćam — rekao je, potapšavši životinju po mokrom vratu. — Vjerujem da čovjek koji živi ovako siromašno ne može biti loš.

Bez straha približavao se Concho vratima. Sokolila ga je svijest da je postao opasan. Odavno je odlučio da lomi svaku zapreku. Bio je svjestan toga da to plaši ljude, ali nije znao da korača nezdravim putem. Isprazna revolveraška slava opila ga je i pratila ga kamo god krenuo.

Ta slava postajala je njegovo prokletstvo.

Računajući s tim da ga u toj kući nitko ne pozna, Concho snažno zakuca i odmakne se u stranu. Hujanje vjetra prigušivalo je ljudske glasove.

U kući je bilo troje ljudi. Postariji čovjek požuri prema stolu i utrne petrolejku. Pipajući po stalku za oružje došao je do puške. Bila je to „volcanic rifle“.

— Idite k vragu! — vikao je. — Ovamo nećete ući!

Concho je jasno čuo što je rečeno.

– Stranac sam – uzvratio je glasno. – Putujem u Austin i molim vas da prenoćim u staji.

Neko je vrijeme u kući vladala tišina. Concho je zurio kroz prozor, no otkako je ugašena petrolejka, ništa nije mogao vidjeti.

Kiša je padala u jakim udarima.

Vrata su se iznenada otvorila. Vjetar ih je zamalo izglavio. Pojavila se prijeteca puščana cijev. Za sijevanja vidio je Concho sjedokosa čovjeka.

– Uđi, stranče! – rekao je domaćin.

Concho ude i stade nasred prostorije. S njega se cijedilo. Žeravica iz maloga kamina nije davala dovoljno svjetla. Vrata su još bila otvorena i kroz njih je duvao vjetar. Sijevalo je. Vitka djevojka sagnula se nad kamin i upalila luč. Njome je ponovo upalila petrolejku.

Svjetlo se polako širilo naokolo. Osvijetlilo je muškarca, ženu i djevojku, da bi potom titralo na stijenama.

– Zovem se Concho, Concho Iglesia – osmjehnuo se došljak.

Ljudi su ga ispitivački promatrali. Činilo se da su odahnuli. Muškarac je spustio pušku i kimnuo.

– Mi nikoga ne gonimo kao psa, pogotovu ne za ovakva vremena. Možeš prenoćiti ovdje.

– Zahvaljujem – reče Concho.

Tek je sada opazio da je muškarac porijeklom Meksikanac, žena i djevojka također. I njih troje prepoznalo je u njemu

sunarodnjaka. Pokazivali su to prijateljski osmijesi.

– Sarita – reče žena – spremi gostu toplu kavu i donesi riatu, da čovjek može osušiti odjeću.

Djevojka sramežljivo pogleda Concha i požuri u susjednu prostoriju, koja je očito služila kao spavaonica. Vratila se noseći u ruci laso. Zategnula ga je ispred kamina, od zida do zida. Zatim je postavila kotlić za kavu.

Conchove čizme punile su se vodom. Mokra odjeća lijepila se za tijelo poput druge kože. Polako je skinuo „stetson“ i zagledao crnu kosu.

– Napolju je moj konj – rekao je. – Moram ga istrljati, inače će zaraditi upalu pluća.

– Tko se tako brine za konja, bit će da je pošten čovjek – mislio je domaćin. – Idi. Kad se vratiš, kava će biti na stolu.

– Gracias, senjor.

– Zovemo se Montez. Hajde, Concho, odvedi konja u staju i veži ga pokraj naših. U kutu ćeš naći pokrivače i pribor za timarenje. Vidjet ćeš također sanduk s hranom. Uzmi sa sobom svjetiljku. Mi ćemo se snaći i u mraku.

Concho stavi šešir i izade u dvorište kojim je vijao vjetar. Takvo gostoprimstvo nije očekivao. Naišao je na dobre ljude koji su spremni da pomognu drugome. Kojima očito ništa u životu nije bilo poklonjeno.

Sklonio je konja u staju, rasedlao ga i istrljao. Kad je sa svime bio gotov, uzeo je petrolejku, pažljivo zatvorio stajska vrata i štićeći svjetiljku ušao u

kuću. Na stolu ga je čekala ša-lica s kavom, komad kruha i slanina.

— Mi smo već jeli, Concho — rekao je domaćin nudeći ga. — Okrijepi se. Spavati možeš ovdje pored kamina. Mi rano liježemo. Objesi odjeću, neka se suši.

Concho je sjedio malko ukočeno. Jeo je s tekom. Žena i djevojka uskoro su otišle. Malo kasnije pojavila se žena s pokrivačima i prostrla ih ispred kamina. Zatim se vratila u spavaonicu.

Montez je šutke promatrao kako Concho jede. Potom je pognute glave buljio u stol. Concho je popio zadnji gutljaj kave i zagledao se u zabrinuta čovjeka.

— Imate briga, senjor Montez? — pitao je.

— Da — reče čovjek, protrljavši lice. — Zabrinut sam zbog Sarite. Kuću sam upravo prodao i odlazimo u Del Rio. Tamo ćemo početi iznova, ali Sarita će biti sigurnija. Ta dva lopova jure za njom poput pasa. Tri put tjedno radim u Austinu. Zaradim dovoljno za naše uzdržavanje. Ali čim nisam na ovoj našoj maloj farmi, moram računati s najgorim. I kad sam bio kod kuće napadali su Saritu. Htio sam ih postrijeljati, ali na to se ne mogu odlučiti. Nisam niti dobar strijelac. Vjerojatno bi me bili ubili. Srećom su se ipak bojali moje puške pa su ostavili Saritu na miru. Međutim, vratit će se. Kao uvijek. Zato odlazimo odavle. — Montez položi na stol čvorugave šake i teško uzdahne. — Kuća je prodana i

ništa se više ne može promijeniti. Moramo otići.

S izrazom slomljena čovjeka, Montez se otisne od stola i ode za ženom i kćerkom.

— Buenas noches, senjor Montez — reče Concho tiho.

Domaćin ga nije čuo u huku nevremena.

Concho se svukao, objesio odjeću, ugasio svjetlo i dugo je još ležao budan, zamišljen.

Nevrijeme se gubilo u noći.

Sljedećega jutra svi su bili za stolom i doručkovali su.

— Krećemo danas — reče Montez ozbiljno. — Imali bismo još dva dana vremena do dolaska kupca, ali odlučili smo da odemo odmah.

Poslije doručka Montez je zaprezao konje. Svi su zajednički iznosili stvari iz kuće i tovarili ih na kola.

Concho je pogledavao lijepu Saritu.

Kad je sve bilo gotovo, Concho pride bliže i reče:

— Hvala na svemu. Vidjet ćemo se u Del Riju. — Kad bi pogledao Saritu, oči su mu se caklile. — Imam valjan razlog da dojašim u Del Rio. Sretan vam put!

— Veselilo bi me da se ponovo sretnemo — reče Montez i potjera zapregu. — Hasta la vista!

Concho podigne ruku na pozdrav i ostade gledati za kolima.

Na farmi je zavládala tišina. Ni vjetar se nije javljao daškom. Mali vrt sa cvijećem sigurno će uskoro zarasti korov. Stoke nije bilo. Nekoliko njiva na obližnjem obronku, to je bilo sve.

Concho ide u staju i položi ruke na leđa svoga konja. Kroz reške između dasaka zavirivalo je sunce.

— Austin može čekati — reče Concho.

* * *

Concho se odmarao u staji. Napolju je vladala žega. Tu i tamo u dvorištu zavitlao bi se pijesak i prašina. Konj kao da je također drijemao.

Tako je prošlo nekoliko sati. Tada je Concho probudio zvuk nastao na konjskoj ormi. Istoga trenutka bio je budan i odmah je ustao. Osluškivao je i provirio napolje.

Približavao se konjski topot.

Možda dolazi čovjek koji je kupio farmu, mislio je Concho. Dvije noći su prošle.

Udarci kopita su zamukli.

Concho se tiho privukao k vratima i pogledao niz dvorište.

Na stotinjak koraka zaustavila su se dva jahača. Gledali su u kuću i razgovarali. Bili su mršavi i visoki poput prutova.

Poslije razgovora koji Concho nije mogao čuti, jahači su pognali konje. Uskoro je mogao vidjeti njihova lica. Govorila su o požudi, opacini i divljaštvu.

Jahači nisu dolazili slučajno. I poznavali su okolicu.

— Bit će da su to oni. — promrsi Concho. — Samouvjereni snagatori!

Mislio je na Saritu i osjećao je kako u njemu raste bijes. Ti su klipani, dakle, napastovali djevojku. Zbog njih je čitava obitelj napustila ognjište.

Concho postade svjestan toga da Saritu voli.

Nitko je ne smije dodirnuti!

Tko god to pokuša, doći će pred njegov revolver.

Možda će jednom shvatiti da se silom ne može ništa postići. Pobijediti protivnika brzo potegnutim revolverom, to je uspijevao. No što će se dogoditi ako bude ranjen u desnicu? Tada bi s njim bilo svršeno. Svatko bi mu mogao stati na put i ustrijeliti ga.

Bilo je slučajeva da je revolverašu prsnulo oružje u ruci i osakatilo ga.

Concho bijaše premlad i premalo iskusan da o tome razmišlja.

Dvojicu jahača nije puštao s vida. Momci se nisu obazirali na staju. Smijuljili su se i gledali u kućna vrata.

— Montez! — viknuo je jedan jahač pred kućom. — Evo nas opet, Montez! Nećeš imati prilike da nas otjeraš. Uzmi svoju staru puščinu i pokušaj!

Došljaci su čekali, ruku položenih za kundake revolvera. Tišinu je prekidalo jedino konjsko frktanje.

— Montez, kukavico, izadi napolje!

Concho počeo žmirkati. Opet je pala ta riječ, kukavica. Ponovo je pogađala Meksikanca. Zar zaista njega i ostale Meksikance smatraju kukavicama?

Bio je to za Concha izazov, koji nije mogao i nije htio mići.

— Montez, ako nećeš umrijeti, pošalji napolje kćer — zahitijevao je grlati jahač. — Ili ćemo je imati, ili ćemo te poslati u pakao. Razmisli! Ovaj put nismo iz Austina dojašili

uzalud. Znamo da si prodao kuću i da hoćeš nestati, bi jedna kukavico. Zašto ne odgovaraš, ha?

Izazivači bijahu prijavili. Djelovali su kao propalice. Ljudi koji ne znaju ni za kakve vrijednosti.

Concho otare oči i zatrese glavom kao da mu se mami. Pred njim se zbivala gadarija koju nije mogao otpjetiti.

Jasno je čuo kako drugi jahač govori:

— Zašto ne odgovara? Izgubio je glas? Ah, zavukli su se u kut, ili su odjezdili. Ne vidim kola. Možda su u staji.

— Pogledaj. Možda si u pravu. Ovdje je prokleta tiho. Montez bi već bio otvorio onu prijavu gubicu.

Concho je mogao čekati i zaskočiti lopova, ali nije htio. Ta dvojica nisu ga ni najmanje plašila.

Concho je nesvjesno oponašao druge koji su prije njega postali poznati revolveraši i držali da nisu pobjedivi. Nije izmicao borbi. Dugogodišnja vježba drvenim revolverom dovela ga je do toga da je postao zamalo nenadmašiv.

Polako se izvukao napolje. Na jarkom suncu spustio je šešir nisko na čelo, da ga svjetlost ne zaslijepljuje. Na njegovoj crnoj odjeći bilo je slame. Čizme su bile prašne.

— Sam sam ovdje — rekao je — kako se samo sam može biti, momci!

Stao je pred došljake i mračno ih pogledao, no bez znaka mržnje ili neprijateljstva. Trojica Longsdalea što ih je ustrijelio u San Antoniju

bila su sigurno opasnija od tih očerupanih ptica, procjenjivao je Concho. Nasmiješio se i slegnuo ramenima kao da se ispričava, kao da mu je žao što su ta dvojica uzalud jašila od Austina do farme.

Jahači su se ukočili u sedlima i promatrali ga posprdno.

— Tko si ti, ha? — upita jedan i nagne se naprijed. — Greaser, smrdljivko, Meksikanac, koliko vidim. Što tražiš ovdje?

Ništa. Jednostavno sam došao i zadržao se. Čekao sam.

— Što? Smrt?

Jahači su se nasmijali. Bilo je očito da misle kako je pred njima slabić.

— Čekao sam vas — odgovori Concho meko. — Señor Montez mi je rekao da ćete doći. Htio sam vas upoznati. Sarita i njezini roditelji otišli su jer ste im vi zabili strah u kosti. Protjerali ste ih. Ali mene nećete!

— Hej — izusti pognut jahač — štakorčiću, znači da želiš sići u pakao? Hajde, idi! Pomoći ćemo ti odmah!

Drugi je jahač dodao:

— Vjetar mi donosi tvoj smrad!

Tako su došli do kraja.

U očima dvojice došljaka vidjela se samo srdžba i mržnja. Concho ih je šibao pogledom. Prošlo je nekoliko sekundi. Tada su posegnuli za oružjem. Kao da je dočaran, u Conchovoj se ruci našao revolver. I odmah je našao cilj.

Jedan se nasilnik presavio i pao je s konja. Drugi, sporiji, ostao je sjediti u sedlu, ukočen od straha i užasa. Ispustio je

revolver. Konji su divlje udarali kopitima.

Razrogačenih očiju čovjek je buljio u Concha.

— Nemoj pucati! — molio je.

— Nemoj!

— Silazi! — zapovijedi Concho hladno. — Otkopčaj remen i baci ga do svoga mrtvoga druga. Metni na hrpu i njegov. Zatim nestani zajedno s njim.

Čovjek je ukočeno silazio sa sedla. Slušao je. »Coltovi« i opasači ležali su u prašini.

S mukom je prestrašen momak podigao leš na konja.

— Hoćeš li ustrijeliti i mene?

— pitao je.

— Budem li morao, da — odgovori Concho. — Ali to se ne mora dogoditi, zar ne? Pokopat ćeš ga. Ja ne želim prljati ruke. Odnesi ga i budi sretan što nisam pucao u tebe. Ti si mi za broj premalen.

Kad je zamro konjski topot, Concho uze metke iz opasača i spremi ih u svoje bisage.

Dugo se još zadržao u staji, pokraj svoga konja. Mislio je na Saritu i čeznuo je za njom. Zatim je krenuo u Austin. Još toga dana stigao je na put i prešao Colorado.

* * *

U Austinu Concho nije namjeravao ostati dugo, no boravak se neće odvijati prema njegovoj zamisli. Počinio je pogrešku, koje još nije bio svjestan.

Stao je pred šerifovim uredom i ogledao se naokolo. Većernji vjetar razagnao je dnevnu žegu, no zidovi kuća još su odzračivali toplinu. U

salunima i nekim kućama gorjelo je već svjetlo. Trgovine su još bile otvorene. Kad je popustila vrućina, ljudi su krenuli u nabavke.

Od Colorada se vukla maglica.

Concho je sišao s konja i privezao ga. Šušajući mamuzama ušao je u šerifov ured. Pri petrolejskoj svjetiljci opazio je dvojicu ljudi i pozdravio ih je. Ljudi su odzdravili i zagledali se u njega. Vidjelo se da nisu mrzovoljni.

— Señores, ja sam Concho Iglesia — rekao je došljak. — Došao sam da podignem nagradu raspisanu za Cassidyja.

Concho izvadi iz džepa potvrdu što ju je dobio u El Doradu i položi je na stol.

— Cassidy? — upita šerif. Po njegovim pogledima vidjelo se da ne sumnja u ispravnost potvrde. — Mladiću, vi ste zaista ustrijelili Cassidyja? Čuli smo za to. Dobili smo telegrafsku obavijest. Ali očekivali smo drugoga čovjeka.

Concho se lagodno smješкао.

— Pa — rekao je — mogao bih biti još mladi, zar ne, šerife?

— Naravno. Dodite, idemo u banku, da stignemo prije negoli bude zatvorena. — Šerif je pošao naprijed, ostavivši u uredu zamjenika. Putem je nastavio: — Taj je dvoboj mogao za vas loše završiti. Kako ste uspjeli?

— Cassidy se precjenjivao.

Nijednom riječju Concho nije spomenuo krvav događaj na farmi Montezovih. Također nije slutio da ga netko proma-

tra. No lopov kojega je pošt-
edio na farmi već je vrebao i
čekao priliku.

U banci je Concho morao
potpisati potvrdu. Majka ga je
srećom naučila čitati i pisati.
Isplaćeno mu je petsto dolara.
Bio je to za njega čitav imetak.
Za toliko novaca kauboj je mo-
rao raditi na suncu i kiši go-
dinu dana.

Poslije isplate Concho se vra-
tio u šerifski ured, dok je šerif
otišao na redovit večernji obi-
lazak grada.

Pozdravivši zamjenika,
Concho odveže konja i povede
ga za sobom.

Lopov s farme u međuvre-
menu dobio je od nekoga revol-
ver. Bio je spreman da puca.

Čovjek u gradskoj odjeći pra-
tio je Concha kao sjena. Zatim
se naslonio na stup jednoga tri-
jema i pripalio cigaru. Bitanga
koja je htjela ustrijeliti Concha
sasvim se približila trgovini.
Čovjek je stajao kao da razmiš-
lja, kamo da krene.

Concho je ušao u dućan. Nje-
gov protivnik bio je vrlo zado-
voljan. Računao je da će mla-
dić izaći napolje punih ruku.
Još nije bio saznao za Conchov
glas, no vidio je kako povlači
revolver i kako puca.

Čovjek kod stupa pušio je i
promatrao ulicu kao da se do-
sađuje. Pri tom je pazio da pra-
vodobno vidi Concha.

Concho je nabavio u trgovini
sve što mu je bilo potrebno za
dug put do Del Rija. Kad je pla-
ćao, podišao ga je čudan osje-
ćaj. Novac je dobio za leš. Krva-
rinu za Cassidyja. Ustrijelio ga
je i sada će živjeti od nagrade
što ju je za to dobio.

Inače se Concho nije osjećao
kao siromašak. Okruživala ga
je slava. Glas o brzom strijelcu
išao je pred njim, stvarajući od
njega legendu.

— Odlazite iz Austina? —
zanimao se trgovac. — Ako
sam dobro obaviješten, vi ste
Concho, Concho Iglesia.

— Brzo ste saznali, señor —
reče Concho.

— Ah, to se odmah pročuje
— uzvрати trgovac. — Znate,
bankari ne razgovaraju s lju-
dima samo o novcu, pogotovu
kad imaju glasovitoga klijenta.
Maločas mi je o svemu pričao
susjed.

— Da, odlazim iz Austina.
Odmah — reče Concho.

— Idete u Dallas? Tamo se
nakupilo mnogo klateži. Bilo bi
to nešto za vas. Mogli biste raš-
čistiti grad.

— Señor, ne bih htio postati
sakupljač krvarina — reče
Concho. — Kome bude po-
trebna pomoć, priskočit ću, i to
je sve.

— E, bit će da ste iznimka —
počeška se trgovac po bradi. —
Nego, znate li da je ovdje u
gradu trenutno vrlo glasovit
čovjek? On ne puca revol-
verom, nego nosi »winchester«.
Postigao je nevjerojatnu slavu.

Concho slegne ramenima,
zaveže vreću, povuče je sa
stola i reče:

— Tko je taj? Odrastao sam
na maloj farmi i nisam čuo za
njega.

— Zove se Cheyenne — odgo-
vori trgovac. — Dobar je čov-
jek. Trebalo bi da nadete vre-
mena i da ga upoznate. Chey-
enne je dosad odbijao razgo-
vor za naše novine. A teško ga

je također uhvatiti. Nigdje se ne zadržava dugo.

— I zaista je tako brz? — upita Concho. — Sumnjam.

— Jest, brz je. Brži od najbržih! Ne pretjerujem, vjerujte mi.

— Možda ću jednom postići takvu brzinu, señor — reče Concho i okrene se prema vratima. — Adios, señor!

Mamuze su zveketale dok je išao prostorijom. Concho polako otvori vrata i pogleda svoga konja, privezanoga za trijem. Pratilo ga je svjetlo iz trgovine.

Bio je jasan cilj.

Sve se dogodilo u nekoliko sekundi.

Čovjek sa cigarom odjednom je viknuo:

— Desno, Concho, pazi!

Concho ispusti vreću, odskoči i trgne revolver. Odjeknuo je pucanj. Concho osjeti udarac u nogu. Zateturao je i to ga je sačuvalo od drugoga hica. Ali tada je on zapucao. Odmah je pgodio lopova kojega je poštedio na farmi Montezovih. Vidio je kako pada.

Concho se uhvatio za trijem. Stenjao je. Lice mu se grčilo od bola.

Čovjek sa cigarom brzo mu je prišao.

— Hajde, Concho — govorio je odvest ću vas u hotel. Pobrinut ću se također za vašega konja i za sve ostalo.

— Bueno — uzdahne Concho — gracias! Trebalo je da ovoga ustrijelim na Montezovoj farmi, kad je s još jednim ganjao njegovu kćer. Prokleta pseto!

Ljudi su se okupili i promatrali su ih kako prelaze ulicu. Malo kasnije ležao je Concho u hotelskoj sobi.

— Dovesť ću liječnika. Odmah se vraćam — reče čovjek sa cigarom.

Ostavši sam, Concho povuče nogavicu i pogleda ranu. Ljutio se što nije bio dovoljno oprezan. A nije bio zato što je razmišljao o trgovčevim riječima.

Liječnik je stigao brzo. Pregledao je nogu i odmahnuo rukom.

— Okrzotina — rekao je. — Za nekoliko dana bit će zaboravljena. Očistit ću i previti ranu. No morate si priuštiti malo mirovanja, da se ne otvori.

— Si — šapne Concho — razumijem.

* * *

Sljedećega jutra došao je u sobu čovjek koji ga je upozorio na opasnost.

— Danas će ga pokopati — rekao je. — Kad biste mi priuštili zadovoljstvo da razgovaramo, naše bi novine preuzele pogrebne troškove. Vjerojatno znate da ih inače snosi onaj koji je ubio. Ne biste li mi pričali o svom životu? Bio bih zahvalan slušalac. Moj je posao da razgovaram s ljudima i da ih o svemu obavještavam. Od toga živim.

— Pomogli ste mi — reče Concho — a vjerojatno ste mi spasili život. Sjednite, señor, i pitajte. Ali jedno ću vam reći odmah: ne pitajte me za majku i gdje ona živi, jer razbojnici bi je mogli potražiti i osvetiti se.

Reporter kimne ozbiljna lica, stavi Conchove stvari pored stola i pogleda povijenu nogu.

— O Boli?

— Može se podnijeti. Jeste li se pobrinuli za moga konja?

— Da. U hotelskoj je staji i dobro nahranjen.

Počeo je dug razgovor, prekidan tu i tamo prisjećanjem i razmišljanjem. Zadnje je pitanje glasilo:

— Kako se osjeća čovjek kad ustrijeli drugoga, makar najgora lopova?

— Loše — reče Concho. — Dobro je jedino što znaš da si uspio, da je sačuvana glava.

Netko se približavao sobnim vratima.

— Mladi ste još Concho — reče reporter ustajući. — Ponikli ste u jednostavnoj kući. Iznenaden sam vašim mudrim odgovorima. Hvala!

Novinar se nasmiješi i pođe napolje. Na vratima se zamalo sudario s nekim visokim, mršavim čovjekom.

— Pazi kako hodaš, magarče! — obrecnuo se stranac i pogledao prema krevetu. — Ovaj je momak Concho? — pitao je.

— Da mister Cheyenne. Dao mi je intervju.

— Intervju? Što je to? Jelo? Hm, znam već što bi ti htio dobiti od mene. Ali zatvori vrata za sobom!

Concho uspravi gornji dio tijela i zagleda se u pridošlicu. Osjećao je da je pred njim velik susret. Iz Cheyennea je zračila snaga. Vjetrovi širokoga Zapada brijali su njegovo lice, izbrazdano gorkim iskustvima i tragovima borbi. Pramenasta razbarušena kosa bila je boje

pijeska. Kožnat kaput dodirivao je šaku desnice, u kojoj je bila »winchesterka«, cijevi spuštene prema podu.

Pepeljaste oči promatrale su Concha.

— Htio sam te vidjeti — reče Cheyenne tamnim glasom. — To si ti, dakle! Kad sam počeo pucati, nisam bio tako »vraški mlad. Niti sam pobijedio takve bitange kao što je bio Cassidy. Nastavi tako i jednom ćeš se negdje naći u blatu. Mrtav.

Concho žmirkne, kao da su ga te riječi ljutile.

— Zašto mi to govorite, senjor Cheyenne? — upita. — Nije bilo potrebno. Često sam o tome razmišljao.

— Razmišljanje nije dovoljno. Mora se prema tome živjeti i djelovati. Onaj iz novina cijedio te, i ti se time ponošiš, je li? Uskoro će svijet znati da postoji jedan Concho Iglesia, kojega se isplati ustrijeliti.

Baraba koji su ljudi za tim ima dovoljno. Jedan se zove Hand Ladd. Upravo ga tražim, zato što je usred bijela dana ubio na ulici žensko čeljade. I taj kopilan žudi za slavom. Ta dvo-noga životinja. Smatraj se sretnim ako ne naiđeš na njega.

— Ne bojim se ni toga Ladda — ustvrdi Concho hladno. — Senjor Cheyenne, nemojte se ponašati kao da ste moj otac. On je ustrijeljen u San Antoniju. S tim je počelo i ja samo nastavljam.

Cheyenne ponovo odmahe i položi pušku na stol. Sjeo je i

ispružio duge noge. Pri tom su čelične mamuze zagreble pod.

— Čovjek tek na kraju shvati, Concho, da je morao biti brži, da ima još bržih — govorio je. — To sam ti, u stvari, htio reći.

— Hvala! Vaš sam poštovatelj, mister Cheyenne, jer ste sjajan borac i k tome dobar čovjek. Ali ja moram i hoću ići svojim putem.

— Aha, tako uvijek počinje — reče Cheyenne. Čovjek ide, i ne može se više vratiti. Spoznat ćeš to. Proklinjat ćeš. Nećeš imati sigurnoga krova nad glavom. Nigdje mjesta da se smiriš. Vjeruj mi na riječ, amigo. Tako, vrijeme je da idem. Možda ćemo se još vidjeti, tko zna?

Concho se ozbiljno osmjehnuo. Promatrao je kako Cheyenne gipkom rukom podiže pušku i kako odlazi.

Opružio se uzdišući i zagledao se u strop. Jesu li to bile samo isprazne riječi! Ne! Čovjek Cheyenneova kova ima iskustva. Ali slava je nalik na bolest, kojoj se te teško oteti.

Prošlo je oko četvrt sata, kad se pred hotelom začuo bat kopita. Concho se izvuče iz kreveta i odšepa k prozoru.

Visoki Cheyenne upravo je odlazio. Jašio je zaista gadno kljuse.

Tri dana kasnije otići će iz Austina također Concho, da bi krenuo u daleki Del Rio.

IV

Iznad Rija Grande već su se vukle magle, kad je Concho sti-

gao u Del Rio. Jedva je raspoznavao kuće s osvijetljenim prozorima i pješačke hodnike. Ono malo vrtova sa zaprašenim cvijećem i grmicima izgubilo se u toj nevidjelici.

Iz kantine dopirala je razuzdana galama. Ispred meksičkoga saluna bilo je privezano nekoliko konja. Svaki čas odjekivali bi pucnjevi.

U Del Riju ugnjezdio se strah. Strah pred ljudima u kantini koji su potrošili već toliko municije da bi se pojedinac prodajom mogao obogatiti.

Concho nije namjeravo ići u kantu. Htio je što prije proći Saritu. Tražeći je prošao je pored kantine, iz koje je grmjelo, dimilo se i smrdjelo. Tako je stigao i do crkve, građene kao i većina drugih zdanja u Del Riju, od kamena. Bila je stara i trošna.

Ispred starošpanjolskoga portala stajao je padre u smeđoj halji, vjerojatno franciskanski redovnik.

— Buenas noches, padre — pozdravi Concho i zastane na svjetlu baklje, zataknete pored ulaza.

— Dobro večer, stranče — uzvрати padre. — Trebaš li što-god reci odmah, jer svakoga trenutka mogu iz kantine izaći bandolerosi i zapucati.

— Razbojnici?

— Da. U gradu je Socorro sa svojom bandom divljaka. Često dolaze preko granice i ovdje divljaju. Nije preporučljivo naći se u njihovoj blizini.

— Već sam to opazio, padre — reče Concho — ali u Del Rio nisam došao da umrem. Tražim señora Monteza, njegovu

ženu i kćer Saritu. Gdje bih ih mogao naći? — Pucnjava i urlanje neprestano ga je prekidalo. — Nisu dugo ovdje. Vjerojatno tek nekoliko dana.

— Ne znam ih, Meksikanče — reče redovnik. — Ali sigurno će jednom doći u crkvu. Reci mi kako se zoveš, tako da svakoga novajliju mogu pitati, da li te pozna.

— Concho.

Padre kimne. On još nije čuo za Concha i nije znao da razgovara s revolverašem.

— Javi se, Concho. Tamo prijeko možeš se dobro smjestiti u hotelu.

— Hvala padre — uzvratila Concho, okrene konja i pojaši prema hotelu.

Kad je smjestio i opskrbio životinju, Concho ode u sobu i počne strpljivo masirati nogu, slušajući usput kako Socorro sa svojom bandom napušta grad. Uz vrisku i pucnjavu jašili su prema Riju Grande.

Dugo su se još čuli glasovi stanovnika, koji su se usudili izaći na ulicu.

S revolverom ispod pokrivača Concho je uskoro zaspao. U snu bila je s njim Sarita.

Buđenje sljedećega jutra donijelo mu je ponovo osjećaj potpune osamljenosti, što ga je otjeralo napolje.

* * *

Opet jednom bio je Concho stranac u tuđem gradu. Iako je Del Rio imao mnogo meksičkih stanovnika, Concho je osjećao da ga stanovnici pogledavaju sumnjičavo i neljubazno.

Možda je to nepovjerenje u Del Riju zasijao Socorro.

Možda ljudi misle da i Concho pripada njegovoj bandi, ili da s njom ima neke veze.

Concho je htio biti s ljudima. Zato je krenuo prema kantini i polako je ušao. Unutrašnjost je djelovala gotovo kao spilja. Između stupova lukova bili su stolovi. Neke su klupe bile od kamena, kao i bar, na koji se već naslonilo nekoliko muškaraca.

Svi su se zagledali u došljaka.

Conchov prijateljski smijesak i pozdrav nije ih umirio. Pogledi su neprestano klizili niz njegov desni bok i zaustavljali se na nisko položenom revolveru. Izazov je bio već i u tome što tako mlad Meksikanac nosi šestometno teško oružje.

Concho se nije obazirao na sve to. Sjeo je za stol i naručio jelo. Dok je čekao, pogledavao je napolje. U mislima je lutao za Saritom. Jedva je čuo žamor gostiju. Kad se najeo, sjedio je tiho, gotovo sklopljenih očiju, kao da će svakoga trenutka zaspiti. No ipak mu ništa nije promicalo.

Revolver ga je usamio. Oružje je promijenilo njegov život i njega samoga. Nije uspijevao baciti »colt«. Kao da mu se naprosto zalijepio za šaku. Da ga ispusti, bilo bi to samoubojstvo.

Iz misli su ga trgli oštri koraci po daščanom prolazu ispred kantine.

Ušao je čovjek volovskoga vrata. Odmah se vidjelo da taj nije propustio nijednu tučnjavu, da ih je dapače tražio. Poput bizona išao je prema

baru i nalegao na nj kao da će ga prevrnuti.

— Daj mi neko piće! — otre-sao se.

— Odmah, — senjor Loren — reče meksički gostioničar i natoči u vrč meskal. — Izvolite, senjor!

— Za tebe sam još mister! Mister Logan! Jasno?

— Da, mister Logan.

Logan je zafrktao, posegnuo za vrčem, gutnuo, ispljunuo piće i razbio vrč. Izderao se:

— Ti meni daješ ovakvu prokletu splaćinu? Hoćeš li da me naljutiš? Hajde, daj mi nešto drugo!

— Imam samo mescal i pol-que, mister Logan — branio se gostioničar. — U salunu ima viskija, mister Logan. Tamo možete...

— Zaveži, lopove — prekine Logan Meksikanca. — Hoćeš se otresti gosta, je li? Ništa od toga! Socorru daješ viski! Znam da ga imaš i vadi ga odmah, dok nisam sve zdrobio.

Logan se napola okrenuo i zagledao se u Concha. Izduljio je ožiljcima izbrazdano lice i rekao:

— Tebe još nisam vidio, mali. Tko si ti, mušice? Častiš jednim pićem?

Concho je znao da Logan traži tučnjavu. Bio je mnogo jači od njega. Osim toga, Concho je mogao u tučnjavi ozlijediti desnu ruku, što nikako nije htio riskirati.

— Da, senjor Logan, častim — reče Concho sa smiješkom, ustade i pride k baru. — Pol-que ili mescal, senjor Logan?

— Senjor, senjor, uvijek taj prokléti senjor! — negodovao

je Logan. — Ovdje smo na ame-ričkom tlu, i tu nema mjesta za riječ senjor!

Concho se još meko smješ-kao.

— Ova zemlja pripadala je nekad Španjolskoj i Meksiku — rekao je mirno. — Naši dje-dovi smlavili su čak i tvrđavu Alamo.

— To ništa ne znači — odreže Logan. — Za mene ste vi kukavice. A sada hoću viski. Naruči ga konačno!

Conchov smiješak ugasio se kao plamičak na vjetru. Opet je pala riječ kukavica! Concho se uspravio i prisilio se da bude miran.

— Bueno — rekao je polako i mahnuo krčmaru. — Dobi-vamo dva. Socorro će i vama i meni oprostiti.

Meksikančeve oči su se caklile. Vjerovao je da Concho dobro zna Socorra. Za neko-liko trenutaka donio je viski i natočio dvije čaše.

— Ostavi bocu! — zapovije-dao je Logan. — Lagao si mi, lopove! To ću ti naplatiti!

Ljudi su se odmakli od bara. Poznavali Logana vrlo dobro i bojali su se njegova bijesa. Concho lijevom rukom uze čašicu.

— Za dug život, senjor Lo-gan!

Logan se počeska po glavi i zagleda se u Concha kao da će ga razderati zubima. Zatim se nacerio i također uzeo piće. Letimice je pogledao bocu i rekao:

— Za dug život? Želiš ga? Ne vjerujem da ćeš to uspjeti post-ići.

– Tko zna – uzvratí Concho nehajno. – Pijmo za svè dobre Meksikance. I ja sam jedan od njih. A nisam kukavica.

Viski je pljasnuo u Loganovo lice. Čaša je odmah položena na bar.

Logan je bijesno zamahnuo, no Concho se sagnuo i izbjegao je udarac. Loganova čaša razbila se kod vrata. Urlajući htio se baciti na Concha, no revolverska cijev bila je tako blizu njegova lica da se ukočio.

– Da pritisnem obarač? – upita Concho.

Da se mogao vidjeti, prestrašio bi se svoga izgleda. Svoga hladnoga lica i raširenih zjenica.

Logan je uzdahnuo i polako spustio ruke. Na pitanje je zanijekao glavom. Bio je u sebi slomljen. S lica mu se još cijedio viski.

– Dok budem u Del Riju – reče Concho – ti ćeš biti miran, Logan! – reče Concho. – Inače ti se može desiti da budeš umiren.

Concho spusti revolver i izađe, ne sluteći da je opet počinio pogrešku.

U potrazi za mirom i smirenjem otišao je u crkvu.

Neka je žena klečala između šešir Concho je problijedio.

Ukočio se i zagledao u ženu na leđa. Činilo mu se da vidi svoju majku. No kad je žena ustala i okrenula se, uvidio je da se prevario.

– Madre! – šapnuo je, uzdišući.

Smeten i potresen, Concho nije čuo kako se napolju zadržavaju kola. S mukom se borio protiv suza. Uzalud. Počeo

je plakati. Tako ga je svladala samoća. Slava koju je stekao zaista je postala njegovim prokletstvom.

Kad je začuo korake iza sebe, Concho je brzo obrisao suze. Nabio je šešir na čelo i htio je otići.

Odjednom se našao pred Montezovim.

– Concho! – prošaptala je Sarita, požurila k njemu i zagrlila ga.

Voljela ga je.

Montez i njegova žena izmijenile osmijeh i ostave par na samu.

– Čekala sam te, Concho! – reče Sarita tiho. – Na putu u Del Rio shvatila sam da te volim. Kako sam sretna što si došao! Na obali Rija Grande kupili smo kućicu. Ima mjesta i za tebe.

Concho meko prijede bradom po Saritinoj glavi.

– Te quiero – govorio je. – Volim te, Sarita. Neprestano sam mislio na tebe. Nije li dobar znak što smo se sreli u ovom miru?

– Jest, Concho, jest!

* * *

Bila je to zaista mala kuća na Riju Grande. Staja bijaše dovoljno prostrana za konje i kola.

Te večeri sjedili su Concho i Sarita na obali i promatrali rijeku, s koje se dizala maglica.

– Jesi li već čuo za Socorra, Concho? – pitala je Sarita. – On i njegova banda prolaze ovuda, no dosad nas nisu dirali.

– Onda ću ga još upoznati. Njega i njegove bandoleroše

čuo sam u kantini u Del Riju. Ljudi ih se grdno plaše.

— Concho — reče tiho Sarita — i ja se bojim. Bojim se za tebe. Nemoj se, molim te, sukobljavati sa Socorrom! Možda on i nije tako gadan kao što se tvrdi, ali...

— Vidjet ću, Sarita — nasmiješ se Concho. — Zašto bi on vama i meni bilo što učinio, amiga mia? Ta i mi smo Meksikanci. Ovdje ionako nema što otimati.

— Smiruješ me — reče Sarita, naslonivši se na njegovo rame i zagledavši se u vodu. — Tamo dolje nalazi se prijelaz kojim se koriste. Možda me svaki put želi vidjeti. U svakom slučaju, prema meni se ponaša vrlo prijateljski. Kad dodu, Concho, skini remen s oružjem i reci da si moj brat. Socorro bi inače mogao postati ljubomoran. A ne bih htjela da zapadneš u brige i nevolje.

Concho kimne i obujmi Saritu rukom.

Sanjarili su o ljubavi.

Prolazio je neki veliki čamac. Ljudski glasovi utonuli su u maglu.

— Dodi, Sarita, idemo kući — reče Concho.

Djevojka je odmah bila na nogama. Concho je prvih trenutaка šepao. Probadalo ga je u nozi. Sarita je to opazila i htjela mu je pomoći.

— Nije potrebno — odmahne Concho. — Bio sam ranjen, no noga ozdravljuje. Da sam se prije pojavio kod vas, ne biste morali prodati kuću. Onu dvojicu morao sam ustrijeliti. To se nije moglo izbjeći.

Sarita ga uhvati za ruke i podigne dlanove na svoje obraze.

— Imaš pedatljive šake, Concho — rekla je — kako možeš njima ubijati?

— Tako mora biti, Sarita. Vjeruj mi da me to ne raduje, ali ne ostavljaju me u miru. Kad sam osvećivao oca, nisam slutio što me čeka.

— Ovdje ćeš naći mir, Concho.

— Nadam se da si u pravu, Sarita.

Grlili su se, okruženi maglom, i ljubili. Zatim su pošli prema kući, u kojoj je već gorjelo svjetlo. Odjednom je Concho zastao i stisnuo Saritinu ruku.

— Volim samo majku i tebe, Sarita — rekao je. — U El Doradu sreo sam plavokosu i plavooku Debbie. Mislím da me ona voli, otišao sam. Sada sam zadovoljan time, jer sam našao tebe.

Sarita ga je promatrala ozbiljnim pogledom.

— I ja sam zadovoljna, Concho — rekla je. — Kad ova zemlja ne bi bila tako strašna, voljela bih imati mnogo djece. Ali usrećilo bi nas i jedno dijete. Jedno jedino.

Pijesak je šušкао pod nogama.

* * *

Bandolerosi su divlje gonili konje na prijelazu. Uznemirene životinje udarale su kopitima i probijale se kroz mutnu vodu.

Concho je danima radio s Montezom na njivi kod obale. Kad ga je pogledao, Montez je kimnuo glavom.

— Oni su — rekao je. — Odloži oružje, Concho. Sigurno će doći ovamo. Nadam se da je Socorro dobro raspoložen. Na žalost, to se kod njega nikad ne može znati.

Concho otkopča remen i odloži ga. Budno je motrio skupinu koja se približavala.

Bandolerosi su otišli ravno prema kući. Poskakali su s mokrih konja i uzmuvali se oko njih.

— Idemo — reče Montez. — Bolje će biti da nas ne čekaju. Onaj u generalskoj dolamici, on je Socorro.

Concho je pratio Monteza bez riječi. Poslije mnogo vremena bio je bez oružja. Makar nije imao »colt«, Concho nije osjećao strah.

Bezizražajna lica promatrao je Socorra.

Socorro ih je dočekao širokim osmijehom. Ogroman sombrero zasjenjivao je smeđe lice. Na unatoč tome Concho je uspio vidjeti pogled grabljivice.

— Que' tal? — pitao je Socorro. — Kako je, stari prijatelju?

— Eto, ide — odvrati Montez. — Nikome se ništa ne poklanja. Nama Meksikancima po najmanje.

— Vidim da nisi sam — reče Socorro, pogledavši prodorno Concha. — Tvoj campesino? Možeš li si uopće priuštiti radnika? Amigo, precjenjuješ se!

Concho preduhitri Monteza i reče:

— Ja sam sin. Zovem se Concho, señor. Otac mi je mnogo pričao o vama. Drago mi je što sam vas upoznao.

Socorro se nasmiješio i prešao dlanom preko teškoga remenja s municijom, koje se križalo na prsima. I njegovi su ljudi bili naoružani do zuba, kao da su krenuli u osvajanje čitavoga Zapada.

— Dakle, ti si Concho — rekao je. — Mlad si. Trebalo bi da živiš 'kao mi. Loviti, jašiti, pljačkati! Što ćeš imati od toga da mladenačke godine potратиš ovdje na njivama.

— Ne mogu ostaviti roditelje i sestru, señor Socorro — odgovori Concho. — Vi to ne biste učinili, zar ne?

— Imaš lijepu sestru, Concho — reče Socorro, pogledavši u otvorena vrata. — Lijepa je kao cvijet. Trebalo bi da živi u Meksiku. A ti bi morao poći s nama. Potrebno mi je još nekoliko companerosa. Ne bismo li otišli zajedno u Del Rio?

Uza svu ljubaznost, na Socorru se jasno vidjelo da bi slovio svaki otpor. S njim nije bilo šale.

Malo kasnije, Concho odgovori:

— Bueno, ako time mogu pomoći roditeljima, idem. Potrebno nam je sjeme i koješta drugo. Sve bih to mogao kupiti u gradu.

Socorro se glasno nasmijao. I drugi su hihotali.

— Kupiti? — snebivao se Socorro. — Amigo, zašto nosimo oružje? Sve ćeš dobiti badava! Učinit ću to sestri za ljubav. Gdje je ona?

— Ovdje sam — javio se iz kuće Saritin mek glas.

Djevojka je govorila kao da se ne plaši. Na glavi je imala rubac. Nešto je radila u kuhinji

i nosila je pregaču. No upravo takva djelovala je kao ljepotica.

Pogledala je oca i Concha, zatim se nasmiješila Socorro.

— Hoćete povesti brata u Del Rio? Lijepo od nas, señor Socorro ali on još nije sjedio u vrućem sedlu. Niti nosi oružje. Što će mu, kad se ne umije njime služiti.

— Naučit ćemo ga, Sarita — reče Socorro. — Naša je škola dobra.

— Ali tad ne bi bio kod kuće, a potreban nam je — dodala je Sarita. — Ostavite nam malo vremena, senjor.

— Dobro — reče pomalo ljutiti Socorro — ali hoću da dođe za nama. Krećemo! Na konje, compadres!

Uz galamu i zveket poskakali su ljudi u sedla. Odjašili su obavijeni prašinom i titravim vrelim zrakom.

S olakšanjem Sarita je požurila prema Conchu, dok je Montez otišao u kuću k ženi.

U daljini se gubio konjski topot i galama bandolerosa.

— Concho — moleći je govorila Sarita — ostavi nas na neko vrijeme! Ne smiješ ići za njima. Mogao bi ljuto požaliti.

— Moram ići — reče Concho zamišljeno — inače će Socorro pobjesniti. Sarita, on se ne da samo tako odbiti. Tko mu nije prijatelj, taj mu je smrtni neprijatelj. Moram na konja.

* * *

U Del Riju dočekao je Concha kaos. Porazbijani prozori, razvaljena vrata, opljačkane trgovine. Razbojnici su ijajući tumarali gradom.

Ispraznjeni vrčevi razbijali su se o zidove kuća. Dvojica su vezala užetima stup nekoga trijema i vukla ga konjima. Srušio se cijeli krov.

Posvuda divljanje i razaranja. Socorro je jašio među svojim ljudima i smijao se. Kad je ugledao Concha, morao se derati da nadglasa ostale.

— Prijeko imaš kola — urlao je. — Napunjena su do vrha. Dobro je što si došao, prijatelju. Inače bih se proketo ljutio. Sidi s konja i dodi u kantu. Moramo nešto popiti.

Smijući se udari Socorro Concha po ramenu i povuče ga za sobom. Morao je s njim piti, htio ili ne htio.

— Sami kukavelji — vikao je Socorro, kao da su još na ulici.

— Posakrivali su se kao štakori. Jesi li vidio koga, osim nas, amigo?

— Nisam — odgovori Concho.

Mučio ga je loš osjećaj. Ljudi su ga zacijelo vidjeli u gradu, a sada stoji sa Socorrom uz bar i pije, kao da su stari prijatelji.

— Hej, momče, pa ti si već pokisao! — čudio se Socorro.

— Ha, što je? Klin klinom, dragi! Pijmo dalje!

Napolju je odjeknulo nekoliko pucnjeva.

— Moji se momci vesele — cerio se Socorro. — Uskoro ćeš i ti tako uživati.

Concha je mučio viski. Mamilu mu se. Želudac se uznemirio. Držao se za bar, no morao je povraćati. Doteturao je do klupe i počeo mahati glavom kao da će rastjerati mamurluk.

Socorro nije popuštao i nagao ga je da ponovo pije viski.

Bilo je to previše za Concha. Nije mogao izdržati. Padao je s klupe.

— Ah, prijatelju, ti još nisi kršten! — gundao je Socorro. — Pljuni pošteno, amigo! Bit će ti lakše.

Ali Concho je potonuo. Socorrov glas čuo je kao da dopire iz daljine. Zaspao je.

Socorro je otišao na ulicu da harači s ostalima.

Snžno drmanje probudilo je Concha. U magli i muteži pred očima ustanovio je da leži na ćupkom natovarenim kolima.

Kad se pribrao, vidio je Socorra i njegove bandoleroše. Svi su bili pijani. Njega su položili na kola i izvezli ga iz grada. Kad se uspio napola uspraviti, ugledao je kućicu na obali Rio Grandea.

U podsvijesti Concho je znao da odsad pripada bandi. No nikako nije htio postati bandolero.

Međutim, nije bilo izlaza. Razbojnici nisu bili za potcjenjivanje. Odbijanje bi značilo najvjerojatnije smrt.

Concho nije mogao znati da time počinje njegova tragedija.

Kad su se kola zaustavila pred kućom, jedva je prepoznao Saritu. Bandolerosi su ga povukli na noge i držali ga da ne padne. Čim bi popustili, koljena su klecnula. Concho više nije znao što se s njim događa. Bio je bespomoćan poput maloga djeteta.

Kad je došao k svijesti, sjedio je u sedlu, vezan kao slamnata lutka. Pred njim je bila meksička širina.

Socorro ga je jednostavno odvuкао sa sobom.

Bila je noć. U opustošenom Del Riju okupilo se nekoliko ljudi. Jedan od njih bio je Logan, razbijač koji nije mogao podnijeti poraz.

— Svi ste vidjeli — govorio je. — Onaj Meksikanac pripada Socorrovoj bandi — objašnjavao je u salunu. — Bandi koja nas je sve opljačkala. Svi odavno znate da se to meksičko smeće jednom mora pomesti! Moramo se pripremiti i udariti po lopovima. Ne možemo dopustiti da se to ponavlja. Ili možda netko misli drukčije?

— U pravu si! — slagali su se prisutni. — Reci nam samo kada i gdje! Smrt Meksikancima!

— Smrt! — reče Logan s mržnjom. — To je jedino rješenje. Pripremite oružje. Ovaj put moramo pobijediti, makar tkogod izgubio glavu. Pobijedit ćemo.

Bila je to smrtna presuda.

* * *

Udarci potkovanih kopita udarali su oštro po neravnoj kaldrmi napola razrušenoga staroga grada, koji bi bio zaboravljen da ga nije posjećivao Socorro, i da mu nije dao svoje ime.

Concho je jašio u skupini i turobno se ogledavao oko sebe. Takve ruševine još nije bio vidio, k tome u zemlji svojih roditelja i predaka.

Oko opustošene crkve zgurile su se propale blatare. Jarko sunce ništa nije sakrivalo. Vidjelo se da taj grad umire.

Malo je ljudi još živjelo u Socorru. No svi su pozdravljali bandoleros. Conchu se činilo da im svi i pripadaju.

Tu je dakle bilo Socorrovo gnijezdo, u kojemu se odmarao poslije pljački i divljanja.

Jahači su stali u sjenama prašnjavoga drveća. Konje su jednostavno ostavili i požurili u kantu, jedino zdanje koje je bilo donekle očuvano.

Concho je ostao napolju. Promatrao je kako se stanovnici brinu za životinje, kako ih rasedlavaju i kako odvlače plijen u kamenu kuću pored kantine.

— Hej, amigo — dovikivao je Socorro iz kantine — što ćeš? Dodi ovamo! Ovdje se slavi!

Concho se okrenuo i pogledao Socorra bezizražajnim pogledom. Zatim je kimnuo i ušao u polutamu.

— Hajde, sjedni pokraj mene, amigo! Neka te vrag nosi, ako ponovo kloneš — govorio je Socorro, praveći mjesto za Concha.

Bandolerosi su već bili počeli pijanku. Nijedan nije umio prašno lice. Prljavim rukama posezali su za vrčevima što su ih punila dva starija Meksikanca. Galama se jedva mogla podnijeti.

Socorro se smjestio i dohvatio vrč pun pulque.

— Hajde, pij! — rekao je Conchu.

Concho se prisilio da se osmijehne. Poravnao je revolver i uzeo vrč.

— Za tebe, Socorro! — rekao je tobože raspoloženo. — Pijem u tvoje zdravlje, makar si davo koji me jednostavno dovukao ovamo.

Socorro se donekle uozbiljio. Vjerojatno je razmišljao o tome, je li to Concho mislio ozbiljno. Zatim se nasmijao punim grlom i udario Concha po ramenu.

— Pravi si, hombre! — rekao je. — Od tebe će nešto postati! Pij i pazi! Neću da mi se skljočaš prije vremena. Prava zabava početak će kasnije. Htio bih da je dočekaš na čvrstim nogama.

Taj put bio je Concho oprezniji. Sjedili su tako da je mogao neopazice prolijevati pulque. Nije to opazio ni Socorro, zaokupljen promatranjem svojih ljudi i vrčem iz kojega je pio kao spužva.

— Kako si, amigo Concho? — pitao je.

— Bolje negoli sam bio — odgovorio Concho. — Nadam se da ovaj put neću pasti. Što je s velikom zabavom?

— Valja mirno čekati, prijatelju — reče Concho, položivši mu lijevu ruku na rame. — Moraš mi nešto obećati.

— Što?

— Ne smiješ o tome pričati sestri, jasno? Obećavaš?

— Bueno, obećavam. I držat ću riječ — zajamči Concho.

— Muy bien, amigo, vrlo dobro — uzvрати Socorro. — Volim tvoju sestru. Jednom će Sarita biti moja žena. Tvrd sam momak, razumiješ, ali ne mogu to Sariti reći u lice. To ćeš ti obaviti umjesto mene. Zato ćeš odjašiti k njoj prije nas. Jedino još ne znam, kada. Pij, prijatelju!

Concho se zagrcne i odloži vrč. Pred kantom su se pojavili stanovnici, uglavnom post-

ariji ljudi. Muškarci su ušli i odmah su se pridružili.

— Hej, Anselmo! — vikao je Socorro. — Dodđ ovamo!

Anselmo je prišao. Conchu je odmah bilo jasno da se dobro zna sa Socorrom. Meksikanac je sjeo za stol i položio košćatu šaku na Socorrovu ruku.

— Gdje ste, Anselmo? — nestrpljivo će Socorro. — Došao sam ovamo da se zabavim, ne da se dosađujem pićem.

Anselmovim naboranim licem rasprostro se osmijeh.

Suncem opaljen Meksikanac požurio je s odgovorom.

— Odmah će doći — rekao je. — Uređuju se za vas. Nismo vas još očekivali.

Socorro se zavalio u naslon i rekao:

— Jednom ćeš postati bogat, Anselmo... Hombre za mojim stolom zove se Concho. Htio bih da se dobro zabavi. Pobrinut ćeš se za to jasno?

— Da — odgovori Anselmo.

Promatrao je Concha prijateljski, pokazujući pri tom da mu se sviđa.

— Dobro izgledaš — potvrdio je riječima. — Mlad si. Budi zahvalan mom prijatelju Socorru što te uzeo sa sobom. Bit će doživljaja! Nikad nećeš morati raditi. Gdje u Meksiku živi tako hrabar čovjek kao što je Socorro? Nigdje! Samo on, ovdje kod nas. Dobro nam došao! Budi uvjeren da je tako, jer ja sam ovdje starješina. Gradonačelnik! Alkalde!

Anselmo se ponosito uspravi i ode iz kantine brzo, kao da ga upravo čekaju važni poslovi.

Concho je gledao za njim, no nije mu promaklo da ga Socorro podsmješljivo pogledava.

— Sada znam, što si mislio pod velikom zabavom — reče mu Concho. — Muchachas, djevojke, zar ne? Obećao sam ti da ću šutjeti, i tako je bolje. Sarita bi inače mogla biti vrlo žalosna.

Socorro se htio istutnjati u svom skloništu. Bilo je čudno da unatoč takvim provodima takav čovjek osjeća neki sram pred Saritom, da joj se čak ne usudi reći kako je voli.

On i Concho bili su takmaci, no to je znao samo Concho i to je moralo ostati tajnom, inače bi došlo do krvave borbe.

Socorro se uozbiljio. Promatrao je Concha ispitivački, kao da ga prvi put vidi. Concho je osjetio da je pred njim divlja životinja, neproračunljiva, bezobzirna i strašna.

— Misliš da sam crni vrag, Concho, zar ne? — govorio je Socorro. — Odsad ćeš me smatrati još većom bitangom, Concho. Možda ćeš me jednoga dana zamrziti, tako bi to bila velika pogreška. Shvati da me nitko ne može pobijediti, pogotovu ne ti, mladiću. Nisi tome dorastao, nemaš iskustva s oružjem. Zato bi najbolje bilo da držiš moju stranu. Nikako ne bih htio ustrijeliti Saritina brata.

— Ti bi to učinio, Socorro — reče Concho hladno. — Ubijaš ljude kao da su muhe. Ne bih se htio sukobljavati i boriti s tobom jer mojim roditeljima i Sariti nisi učinio ništa nažao. Tko zna, možda bi ti pucao mimo, a ja bih mogao pogoditi. Ne, ne želim borbu.

– Nemojmo pričati o tome, amigo – reče Socorro i udari ga prijateljski dva prst po ramenu. – Hajde da pijemo!

Podigli su čaše, no nisu pili. Toga trenutka ušle su u prostoriju mlade Meksikanke i ispunile je smijehom. Razbojnici su ih dočekali urlicima.

Svaka je djevojka znala kome pripada. Bez suzdržavanja bacale su se u naručja bandole-rosa.

Concho pogleda Socorra.

Socorro je sa smiješkom pokazivao prema vratima, gdje je stajao Anselmo. Uz njega su bile dvije djevojke.

Polako su se približavale stolu.

– Anselmove kćeri – objasni kratko Socorro. – Desna je moja, lijeva tvoja. Zove se Maria. Sigurno ćeš je zavoljeti.

Anselmo se ukipio pred Socorrom.

– Raduju se – govorio je. – Dajte da budu sretni.

Concho je ustao i pogledao Mariju. Bila je lijepa kao i sestra. Podišao ga je čudan osjećaj. Oklijevajući uhvatio je Mariju za ruku i stegnuo je.

– Idemo napolje, Maria – rekao je.

Maria je šutke kimnula. Smiješila se.

– Hej, vas dvoje nas ostavljate? – dovikne Socorro, grleći Marijinu sestru. – Concho, nećeš valjda biti takav?

– Vratit ćemo se – ustvrdi Concho. – Maria i ja imamo što jedno drugome reći. Ne znamo se još. Moramo se upoznati, je li tako?

Kad je izlazio, čuo je za sobom Socorrov smijeh.

Napolju bijaše vruć dan. Zastali su u sjeni uskoga dvorišnog ulaza. Maria se meko smješkala, prelazeći nježnom rukom preko Conchovih obraza.

– Prvi put sam ovdje – šaptala je. – Otac mi je zapovijedio da dodem. Bojala sam se, no sad sam mirna. Ti si kod Socorra novi?

– Si. Dovukao me preko granice. Nisam to želio, no bio sam pijan i nisam znao što se sa mnom zbiva. Sada sam ovdje, u vašem gradu, s tobom, Maria. Lijepa si. Ništa ti neću učiniti. Nisam kao ostali, Maria. Sve ono nije ljubav.

Maria je spustila glavu, kao da se zagledala u Conchove prašnjave čizme.

– Otac će me istući – govorila je. – Mislit će da sam se protivila. Concho, ne mogu lagati. Otac će znati da su se Socorro i njegovi compadres zabavljali s ostalima. Tako je ovdje i tu se ništa ne može promijeniti.

– Ne može se to samo tako, Maria – govorio je Concho. – Nisam to tako zamišljao.

– Oh, Concho! – uzdisala je Maria. – Kod nas je takav običaj. Tako je posvuda u Meksiku, u pograničnim gradovima, kaže otac. Zašto da budemo kao ostali, Concho? Ako me ne voliš uzmi me. Ako ti se ne svidam... – Prekinuvši samu sebe, Maria je podigla pogled i zatim nastavila: – Vraćat ćeš se sa Socorrom ovamo i ponovo ćemo se vidjeti. Svaki put.

Concho je duboko uzdahnuo. Uzalud je tražio riječi.

— Čuješ li ostale? — šaptala je Maria. — Uskoro će nestati u stražnjim prostorijama kantine. Zajedno sa Socorrom i mojom sestrom. Otac će nas čekati i ispitivati.

— Razgovarat ću s njim, Maria — požuri Concho. — Reći ću mu da je bilo lijepo. Tada te neće tući.

— Ne bi pomoglo, Concho — zanijeće Maria glavom. — Ne možemo ga prevariti. A može se dogoditi da me uzme neki drugi. Želiš li da se to dogodi? Ne, Concho, budi ti taj.

Concho se naslonio na blataru kao da je omamljen. Šeširrom je strugao po zidu. Zažmorio je. Mislio je na Saritu.

Trgnuo ga je Marijin poljubac. — Maria — uzdahnio je potišteno. — Draga si. Lijepa si i dobra. Pokaži mi, kamo da odemo.

Marijine oči, ovlažile su se suzama. Bez riječi je krenula preko dvorišta. Između ruševina nalazila se prazna staja. Unutra je kleknula. Concho se također spustio na koljena. Nježno ju je zagrlio i poljubio je u meke usnice.

Sve se zbivalo kao u snu. Prvi put u životu osjetio je Concho tjelesnu ljubav, nešto što nije poznavao, što nije očekivao.

Tako je postao muškarac. A Maria žena.

Maria ga je grlila i ljubila kao u pomami. Concho je za nju postao velika ljubav.

— Carino — šaptala je — voljet ću te do smrti!

— Ne govori o njoj, Maria — gundao je Concho.

— Dobro, dragi!

Ljubeći se nisu vidjeli Anselma, koji ih je neopazice pratilo.

Kad su se vratili u kantu, Anselmo je stajao pored bara i kimao im smiješeći se. Ništa nije govorio. Dva razbojnika ležala su pijana na podu i hrkala. Ostali su još bili s djevojkama.

Conchu bijaše žao Marije. Jednom se više neće vratiti u taj grad. Volio ju je i voli je, no put će ga ipak odvesti k Sariti.

— Anselmo — rekao je — dao si mi Mariju i dugujem ti zahvalnost. Nadam se da Socorro neće odmah krenuti dalje. Maria i ja razumijemo se vrlo dobro.

— Vidim, Concho — uzvratilo Anselmo zadovoljno. — Ali uskoro ćete se morati oprostiti. Socorro odlazi za dva dana. Nije mi, međutim, rekao kamo.

— Možda te ostavi ovdje? — nadala se Maria. — Molit ću ga, Concho...

— Ne, Maria, znam da se ne bi s time složio — reče Concho.

— Nešto namjerava. Možda će me čak poslati da idem ispred njega. Ne tuguj, Maria, vratit ću se.

V

Zvao se Logan i imao je prijatelja u Del Riju. Redom su bili razbojnici ili ljudi koji su pretrpjeli Socorrove pljačkaške pohode.

Sve ih je ispunjavala mržnja. Mrzili su sve Meksikance izvan Del Rija, a žrtve su jednoga dana mogli biti također oni koji žive u gradu.

Sedam muškaraca jašilo je niz ulicu. Sunce je sjalo. Logan je predvodio skupinu.

Jašio je polako, iako je grozničavo žudio za osvetom. On i ostali odavno su saznali da Concho živi u kući obitelji Montez. U slijepoj mržnji skovali su paklen plan. Vjerovali su da Montezovi također surađuju sa Socorrovom bandom, jednako kao i Concho.

Bili su uvjereni da je tako.

Jahači su se pomalo približavali obali Rio Grandea. Djelovali su kao da su izašli u šetnju. No svi su bili naoružani. Katkad bi psovali i međusobno se podbadali, gubeći osjećaj ljudskosti.

Na Montezovoj farmi nitko nije slutio da dolazi opasnost. Saritina majka radila je u kući, ona u staji, dok je otac bio zabavljen poslom na njivi.

Na rijeci je vladala tišina.

Logan i njegovi ljudi jašili su obalom, zaklonjeni sjenama drveća, koje je njihao vjetar.

Razbijač nije mogao zaboraviti kako ga je Concho ismijao i izlio mu viski u lice. Bio je spreman na sve i ničega se ne bi libio.

Na Loganov znak jahači su zaustavili konje.

— Tišina kao u raju — reče Logan s podsmijehom. — Protiv toga moramo nešto poduzeti, zar ne?

— Jahači su potvrđivali ki-manjem.

— Vas dvojica — nastavi Logan tiho — Jenkins i Mallory, prišuljat ćete se kući straga. Roberts i Harlem sakrit će se u staji. Mi ostali stići ćemo s konjima. Moramo ih zaskočiti!

Ne uspijemo li u tome, netko bi od nas mogao dobiti olovo u rebra. Onaj prokleti mladi Meksikanac vrlo je opasan. Po vragu mogla bi na farmi biti još dva ili tri Socorrova razbojnika. Tko zna. Slažete li se s prijedlogom?

Slagali su se.

Hajde, idemo! — reče Logan. — Dat ćemo vam dovoljno vremena.

Četvorica su sjašila i uzela oružje. Pognutim hodom nestali su iza grmlja, stijena i drveća. Ostali su pridržavali konje. Jedan je zadovoljno govorio:

— Dobro vodiš stvar, Logan! Nisam vjerovao...

— Zar djelujem tako tupo, ha? — prekine ga Logan mrzovoljno. — Nemam u glavi slamu! Vidjet ćeš.

— Naravno — reče jahač. — Ali kad jednom bude sve gotovo, moramo o tome šutjeti. Ni riječ da se kaže u Del Riju! Valja biti oprezan. Socorro će jednom doći i mogao bi nas potražiti. I pobiti. Dao bi nas postrijeljati pred zidom.

— U pravu si — nadoveže Logan. — Upozori na to ostale.

Šutjeli su i osluškivali. Ni šum nije narušavao posve-mašnu tišinu.

— Morali su već stići — mislio je Logan. — Idemo!

Slijedili su Jenkinsa, vodeći slobodne konje i koristeći svaki zaklon. Tako su izbili na čistinu, na kojoj se usamila kuća i staja.

Iz dimnjaka se pušilo. Montey bijaše na njivi. Dva su konja vukla jednostavan drven plug. Nikoga drugoga nije bilo na vidiku.

Iza njive ljeskala se na suncu voda Rio Grandea. Montez je stao da obriše znoj.

— Možemo? — upita Logan jahače.

Ljudi su potvrdno odgovorili kimanjem. Vidjelo se da su napeti. Zgrčena lica pokazivala su da to rade prvi put. Bili su razapeti između nelagode, straha i mržnje. No mržnja bijaše jača.

Logan je glasno udahnuo i rekao:

— Kreći! I ni za koga nikakve milosti!

Tako je počelo.

Jahači su grubo podboli konje i pojurili.

Montez je čuo topot. Trenutak je u zabludi mislio da dolazi Socorro. Kad se okrenuo, ispustio je plug.

Počeo je svom snagom trčati. Samo kuća ili staja mogle su mu pružiti zaštitu. No put bijaše predug.

Montez nije znao da tamo već čekaju četvorica.

Gubeći dah u trku, Montez se spotakao i pao. Kad se podigao, ostao je stajati na suncu, vičući:

— Nemojte, zaboga, ljudi!

— Što? — derao se Logan. — Pucaj!

Izrešetalu su ga i pošli prema kući.

Sarita i njezina majka čule su pucnjeve, no mislile su da dolazi Socorro.

Žena je izašla na prag. Tu je odmah pogodena. Pala je u dvorište.

— Majko! — vriskala je Sarita i potrčala napolje, ne obazirući se na opasnost. — Majko!

I ona je pala.

Pogodena je u trku. Zateturala je. Uspravila se razrogačenih očiju. Zatim se polako spustila na koljena, obavijena prašinom što su je uskovitlali konji.

Nitko od sedmorica lopova nije obazirao na lijepu djevojku. Nitko se nad njom nije sažalio. Montez, njegova žena i Sarita bili su u njihovim očima samo prljavi Meksikanci.

— Ispadaj napolje! — urlao je Logan.

Njegovi pratioci poskali su s konja i opkolili kuću. U pognutu stavu bili su spremni da zapucaju. Nitko se nije okretao prema rijeci, na kojoj se pojavio čamac i brzo nestao u zaklonu obalnoga grmlja.

— Izlazi konačno kopile! — nastavljao je Logan. — Ovaj put bit će poravnani računi!

Logan je buljio u vrata. No nigdje se ništa nije micalo. Dao je rukom znak da se puca. Osula se divlja paljba. Nekoliko ljudi utrčalo je u kuću.

— K vrāgu, nema ga! — psovao je Harlem. — Logan, mićimo se odavle! Natrag u Del Rio!

Ljudi su prevrtali stvari, no tada su se pribrali i požurili prema konjima. Odjašili su, ostavivši mrtve. Ispod drveća počeli su brisati tragove.

Ubojice su otišle.

Smrt je ostala.

* * *

Kroz prostrijeljene zavjese gleduckalo je svjetlo. Izdaleka sve je djelovalo mirno. Prelazeći rijeku, Concho je osjetio potrebu za kućnom toplinom.

Radovao se da će ponovo vidjeti Saritu.

Plug na njivi govorio je o tome, što je Montez radio.

Kad se približavao kući, Concho se čudio što se iz nje ne dimi, jer u to vrijeme sjedili su Sarita i njezini uvijek za večerom.

Socorro ga je poslao da ide ispred ostalih. Što će se događati nije znao. Pomišljao je na to da pobjegne sa Saritom i njezinim roditeljima, no Socorro bi ih našao.

Concho je već htio odvesti konja u staju, kad je opazio da su prozori na kući porazbijani. Radost je zamijenila strepnja.

Odmah je skočio sa sedla i požurio prema vratima. Otvorio ih je i povukao revolver.

— Sari-ta! — zaustio je i zagledao se u strana čovjeka.

Bradat muškarac sjedio je među polupanim namještajem. Nadohvat ruke gorjele su dvije luči. Neznanac je pušio staru lulu.

— Ovo je tvoj dom? — pitao je tamnim glasom.

— Da — reče Concho. — Gdje su Sarita i njezini roditelji? Što se dogodilo? Tko ste vi, što tražite ovdje? Tko vas je pustio unutra? Govorite!

— Ne navaljuj ispremiješanim pitanjima, mladiću — reče stranac ozbiljna lica. — Naišao sam čamcem. Čuo sam pucnjeve i ljudske glasove. I jedno ime. Vidio sam sedmoricu jahača. Kad su otišli, dugo sam promišljao, no tada sam privezao čamac i došao ovamo. Ne pitaj za moje ime i odakle sam. Čekao sam te, jer jahači su tražili nekoga, koga su nazivali kopiletom.

— Mislili su na mene — reče Concho tiho. — Koje ste ime čuli?

— Logan.

Kao da je odsutan duhom, Concho spremi revolver i zatvori vrata. Užarenih očiju pogledao je stranca.

— Znam ga — rekao je. — No gdje je Sarita? Gdje su roditelji? Morali su biti ovdje.

Stranac je ustao i položio Conchu ruku na rame.

— Budi hrabar, mladiću — rekao je. — Ovdje su se dogodile strahote kakve još nisam vidio. Učinio sam što sam morao. Doveo sam konje s njive i iskopao grobove. Svi su mrtvi, mladiću. Grobovi su iza kuće.

Concho osjeti kako mu grlo steže nevidljiva ruka. Gubio je dah. Činilo mu se da će pasti. Naslonio se na zid.

Svi su snovi bili raspršeni. Pod mecima nestale su sve nade.

— Sarita! — uzdisao je Concho. — Zašto se to moralo dogoditi? Ne mogu to preživjeti!

— Mladiću, vrijeme će zaliječiti rane — javio se stranac. — Ne, nikada! — vikao je Concho i zateturao prema vratima.

Kleknuo je pored grobova i plakao. Drhtavim više prelazio je preko svježih humaka.

— Sarita — uzdisao je — volio sam te više negoli majku!

Concho je ridao kao dječak.

Kad se isplakao, osjetio se praznim. Nadlanicom je otirao suze i uspravio se. Stajao je još tako neko vrijeme na zvjezdanoj svjetlosti, tresući s vremena na vrijeme glavom, kao da ne vjeruje da je sve to stvarnost.

— Moram te ostaviti, Sarita —
— govorio je. — Tebe i tvoje
dobre roditelje. Znaš, Sarita,
moram u Del Rio. Ne, nemoj
me zadržavati, jer tako mora
biti. Zatim ću odjašiti. Po-
trebna mi je majka.

Povlačeći stopala Concho je
ponovo ušao u kuću i ozbiljno
pogledao stranca.

— Hvala vam na svemu —
rekao je. — Ako hoćete, uzmite
ovu kuću i katkad uredite gro-
bove. Ja ne mogu ostati ovdje.
Zamolio bih vas jedino da pri-
čekate Socorra i njegovu
bandu. Stići će uskoro.

— Socorro? Raznijet će me!
— reče stranac. — A meni se
još živi.

— Ništa vam neće učiniti —
reče Concho. — Samo mu ispri-
čajte ono što i meni. Bit ćete
sigurni. I on je volio Saritu. Je-
dino ne zna da je ona voljela
mene. Socorro vjeruje da sam
njezin brat.

— Kamo ćeš odjašiti? Pitat
će me.

— U Del Rio. Razbojnici mo-
raju doći pred moj revolver! —

— Zašto ne čekaš Socorra,
ako se tako dobro znate? Sam
nemaš izgleda u Del Riju.

— Socorro nije moj prijatelj
— reče Concho polako. — Da
me nije odvukao u Meksiko,
ovo se ovdje ne bi dogodilo.
Time je među nama sve
svršeno.

Rastali su se, ne upознаvši
se po imenu.

Concho je uzjašio, pozdravio
rukom i otišao.

Zauvijek.

* * *

Concho je bez straha jašio u
Del Rio, iako je znao da u
gradu mnogi mrze Meksi-
kance, a njega osobito, zato što
je bio sa Socorrom i njegovom
bandom.

Jašio je bez žurbe. Osim
toga, bilo mu je potrebno do-
bro svjetlo. Postao je hladnokr-
van.

Često je mislio o svom revol-
veraškom glasu i ponekad ga
proklinjao.

Conchovi protivnici bila je
sedmorka koja je ubijala na
farmi.

Gdje će naći Logana znao je
unaprijed: u salunu. No naj-
prije je odjašio u trgovinu.

Jedan je jedini pogled bio
dovoljan da se vidi kakvo je
bilo pustošenje. Bandolerosi su
izvukli ladice i porazbijali ih.
Neke su nestale.

Ispod umornoga osmijeha
vlasnika skrivalo se neprija-
teljstvo. Bilo je očito da se čov-
jek suzdržava krajnjim napo-
rima.

— Dobar dan — rekao je. —
Što želite kupiti? Kao što vi-
dite, izbor je slab.

Nekoliko trenutaka Concho
je mislio na Arta Davisa i nje-
govu trgovinu u San Antoniju.
Bila je slična, a ipak sasvim
drukčija.

— Dajte mi onaj colt s police
i municiju — reče Concho
hladno. — Imam jedan, ali nije
dobar. Je li ovaj u redu?

— Jeste — odgovori trgovac
i dohvati oružje. — Koliko me-
taka?

— Šest, tako da bubanj bude
pun — odgovori Concho. —
Nešto čovjek mora ostaviti za
život, zar ne?

Trgovac je šutio. Concho napuni bubanj i gurne ofužje za pas. Čim je platio, izašao je.

Napolju je oslobodio uzde konja i pogledao ploču iznad ulaza. Na njoj je pisalo: »Mallory's Store«.

Kaskajući s noge na nogu, konj ga je odnio u najamnu staju, gdje je Concho zatražio krmivo i vodu.

Vlasnik trgovine Maloory bio je već odjurio u salun. Začas je izletio napolje i obišao nekoliko kuća.

Malo kasnije u salunu se okupilo šest ljudi. Mallory bijaše sedmi.

— Tako dakle, stigao je — reče Logan mračno. — Došao je po smrt! Ovdje nam neće izbjeći. Jenkins, Mallory, Roberts i ja ostajemo u salunu i pustit ćemo ga da uđe. Vi ostali posakrivat ćete se napolju. Uklještit ćemo ga!

— Misliš da će nas tražiti? — sumnjičavo će Harlem. — Kako da traži ljude za koje ne zna?

Logan slegne ramenima i zagleda se na sunčanu ulicu.

— Nešto je zamislio, inače ne bi došao u grad — rekao je. — Možda sluti da ja imam neke veze s tim događajem. Čekajmo ga. Sedmorica smo i raznijet ćemo ga u komade. Nema ni najmanju šansu. Upravo se radujem! Međutim, najprije ću s njim razgovarati, jasno?

Protiv osamljenoga Concha osjećali su se tako nadmoćni da su se smijali.

Toga je časa planuo hitac.

— To je bilo u staji — reče Jenkins. — Kladim se da je on pucao. Ali zašto, do vraga?

— Mislim da znam — javio se Mallory. — Iskušavao je novi »colt«! Hoće biti siguran da stvarca dobro radi. Znam također da sam mu prodao dobro oružje. Toga prokletoga Meksikanca ne bi bilo moguće prevariti.

— Neka samo dođe — procijedio je Logan. — Neka uđemo. Harlem, idi! Kad bude ovdje unutra, izadi iz zaklona. Hajde, kreći!

Ljudi su otišli na svoja mjesta. Kad su se umirila salunska vrata, zavládala je tišina. Klopka bijaše postavljena.

Concho je zaista pucao iz novoga »colta«. Zadržao se u staji, zaokupljen razmišljanjem o borbi koja ga čeka.

U starom revolveru imao je šest metaka, u novom pet. Kako će imati posla sa sedmoricom, morao je računati s tim da neće biti vremena za punjenje.

— Ah, vrijeme! — prošapće Concho, misleći na put koji ga je doveo do glasa kakav je uživao. — To i nije trajalo dugo, iako mi se čini da je prošlo mnogo mjeseci. Tko zna, što sada radi majka? Madre, moram preživjeti. Moram te vidjeti.

Concho se uspravi i pođe iz stajskoga dvorišta. Pred ulazom je zastao. Del Rio bio je toga prijedpodneva miran i drijemovan. Žega je već zavládala.

Polako je Concho hodao pored kuća, zaklanjajući se sjemenama trijemova. Nekoliko je ljudi sjedilo na klupama tik uz zidove. Pogledavali su ga, no nitko se nije usudio da ga zadrži kojom riječju. Njegovo

napeto lice odavalo je da će se nešto dogoditi. Ljudi su slutili da se radi o životu i smrti.

Mamuze su zveketale. Crno odijelo bilo je zaprašeno. Sve je na Conchu djelovalo tamno i prijeteci. Revolveraški put već ga je jako obilježio. Potamnio je i mladenački izgled. Možda se više nikad neće moći smijati, mislio je i sam Concho. Činilo mu se da život zapravo ne znači ništa.

Bio je to samo put označen barutnim dimom i olovom.

Sedam ubojica je čekalo. Trojica su ga već promatrala i pratila svaki njegov pokret.

Na jednoj je kupio sjedio stari Meksikanac, zaogrnut izlizanim ponchom, kao da nema vrućine.

— Gdje je Logan? — upita Concho tiho.

— U salunu — promrsi starac, ne pokrenuvši se. — Ali nije sam.

— To sam i mislio — reče Concho. — Hasta la vista, amigo mio.

Concho je koračao dalje, mirno kao da se kreće među prijateljima. Ramena je olabavio. Znao je da ne smije biti u grču. Morao je biti brz.

Još je samo nekoliko koraka ostalo do saluna.

Concho je ušao i brzo pogledao naokolo.

— Oho, evo moga staroga znanca! — dočekao ga je Logan podrugljivo. — Kakvo iznenađenje!

Ljudi sjedili za stolom, na koji su položili šešire. Concho nije mogao vidjeti, jesu li nauružani ili nisu, no nije se dao prevariti.

— Señor Mallory, vi ste također ovdje? — reče kao da je iznenađen. — Bilo bi bolje da odete.

— Ostajem — odgovori Mallory srdito. — Vi prokleti meksički razbojnici! Opustošili ste i opljačkali moju trgovinu i...

— No, Mallory! — prekinuo ga je Logan. — Ne uzbuđuj se! Momak je došao ovamo da razgovara sa mnom.

Concho je koraknuo udesno, da mu iza leđa ne budu vrata. Mračno je promatrao Loganovu skupinu, no unatoč svim osjećajima i srdžbi ostao je miran.

— Na farmi dobroga staroga Monteza bilo je sedam razbojnika — govorio je otegnuto. — Sedam ubojica. Jedan se od njih zove Logan. Ovdje vidim samo četvoricu. Preostala trojica zacijelo su zauzela položaje napolju. Pa, dobro, postavili ste mi klopku. S tim sam računao, ali ipak sam došao. Pomolite se za svoje duše. Ostalo vam je malo vremena. Postrijeljat ću vas, zato što ste ubili troje dobrih ljudi. Ni za što, zbog čiste mržnje. Možda me neki od one trojice pogodi, međutim vas koji ste ovdje po-vest ću sa sobom.

Nitko se više nije cerekao.

— Poludio si! — izusti Logan.

— Kako ti pada na um da smo mi to počinili?

— Ništa mi ne pada, nego znam.

— Dobro je ako si tako siguran — uzvрати Logan. — Ušao si u salun i izaći ćeš iz njega, ali mrtav.

— U tome ne bih bio baš tako siguran — reče Concho.

— Ah, Meksikanče, napraviti ćemo od tebe rešetko! — odvrati Logan. — Zatim ćemo te baciti gladnim psima, kakvih ima u Del Riju dovoljno. Ne vjeruješ valjda da se možeš nositi s nama?

— Pričekajmo — odgovori Concho i nagne glavu. Čuo je šum na vratima i vidio je da se Logan slavedobitno smješka. — Mići se od vrata — nastavi Concho — i ne ulazi. Inače će biti mrtvih glava.

Napolju je ponovo bilo tiho.

Ni jednoga jedincatoga trenutka Concho nije ispuštao iz vida Logana, Malloryja, Jenkinsa i Robertsa.

Četvorica lopova merkala su ga poput gladnih vukova i svaki je bio spreman da odmah posegne za kundakom.

— Proklete kukavice! — reče Concho. — Položili ste šešire na stol, da pokrijete oružje! Mislili ste da sam blesav, je li? Hajde, posegnite za revolverima!

— Ispod šešira nema ničega — tvrdio je Logan. — Odmah ću ti dokazati.

Došao je odlučan trenutak.

Trebalo je da se ustanovi, može li Concho izaći na kraj sa sedmoricom protivnika.

— Vidiš li, ispod šešira nema ničega — reče Logan prigušeno i ispruži ruku kao da će šešir staviti na glavu.

Concho nije nasjeo. Loganova ruka posegnula je za revolverom. No kod Concha je već sijevnulo. Logan je produžio pokret i pao pokreć stola, povukavši sa sobom oružje.

Jenkins, Mallory i Roberts pokušali su uhvatiti zaklon.

Jenkins se počeo okretati oko sebe i smirio se na podu. Mallory i Roberts uspjeli su leći.

Concho se također bacio na pod, skokom divlje mačke. Oboljicu je vidio ispod stola i pucao je.

Nijedan od četvorice lopova nije stigao pritisnuti obarač!

Concho se otkotrljao u stranu i izvukao drugi »colt«. Bio je ponovo spreman i odlučan da puca. No nijedan od trojice onih napolju nije se pojavljivao na vratima.

Barutni dim vukao se prostoriom.

— Logan — vikao je Harlem — imate li ga?

Stajao je u zaklonu uza zid i zvjerkao prema ulazu u salun.

Concho se tiho uspravio i šmugnuo je iza bara. Tu je čekao. Bio je sam s leševima.

— Logan! Odgovori! — uznemireno se javljao Harlem.

Concho je šutio.

Napolju su se čuli glasovi. Bili su tako tihi da su se jedva razabirale riječi. Trojica ubojica zapitkivala su se šaptom, jesu li unutra svi mrtvi. Pa i Concho.

Borba se još mogla dati na zlo. Ovaj put Concho nije vidio protivnike. Mogli su se podijeliti i pojaviti se na različitim stranama, na stražnjim vratima i prozorima, možda čak na krovu trijema.

Unatoč svemu, Concho je ostajao hladnokrvan.

Vrijeme se otezalo. Concho je morao čekati i uvijek biti spreman da djeluje.

Morao je računati također s tim da će ta trojica dobiti pomoć. U Del Riju bilo je još ljudi koji su ga mrzili.

Odjednom se napolju začula buka.

— Mičite se! — vikao je netko.

Harlem i ostali počeli su trčati po pješačkom hodniku. Pokušavali su pobjeći. začuli su se pucnjevi. Meci su udarali u zidove.

Konjski topot stišao se pred salunom. Kroz vrata je navrla prašina. Čuo se zveket konjskih žvala i mamuza.

Concho se polako pridigao i provirio iza zaklona.

U oblaku prašine pojavio se Socorro. Ovaj put nije se smijao. Ozbiljna i hladna lica pogledao je Concha, zatim leševe u salunu. Tada je predahnuo.

— Mil diablos — rekao je. — Stotinu mu đavola, kako si uspio, amigo? Smazao si četvoricu! Jedva vjerujem svojim očima.

— Možda zato što sam mislio na Saritu, Socorro — reče Concho hrapava grla. — Morao sam je osvetiti.

— Sarita — prošapće Socorro — da, mrtva je. — Umorna izgleda naslonio se na bar. — Dao bih odsjeći lijevu ruku da je mogu vratiti u život. Dios mio, to je gadno i žalosno. Prijatelju, dodaj mi bocu viskija.

Concho se nagne naprijed.

— Hoćeš se opiti?

— Ah, compadre — uzdahne Socorro — kod mene to ne ide tako brzo. — Velikim gutljajima napola je ispraznio bocu, pogledavajući pri tom mrtve i vrata. — Carajo! — dreknuo je.

— Iznesi konačno kojote napolje i posloži ih jednoga pokraj drugoga na ulici. Neka ih svi vide. Adelante!

U salun je odmah ušlo nekoliko bandolerosa. Izvukli su leševe.

Socorro je ostao naslonjen na bar, tugujući za Saritom.

— Bila je tako lijepa i čista — gundao je. — Njoj za volju napustio bih vlastito sedlo. Drugi bi jašili za mene.

Napolju su mrmorili razbojnici. Konji su rzali.

Socorro je opsovao, prišao k vratima i zapovijedio:

— Nestanite! Idite u kantu. Hoću u miru popiti svoj viski. Hajde!

Djelovao je razdraženo i tromo. Spuštenih ramena stajao je na pragu i gledao za svojim ljudima.

— Vratit ćeš se s nama, zar ne? — pitao je Concha preko ramena.

— Neću — odgovori Concho mirno i odlučno. — S tim je svršeno, Socorro. Jednom si me prisilio, više nećeš.

Socorro se polako okrenuo i podigao ramena. U njegovim očima titrao je čudan sjaj. Kao da nešto ne shvaća, mahao je glavom. Polako se vraćao k baru.

— Jesam li te dobro razumio, Concho? — pitao je. — Ti nas napuštaš?

— Da. Na tome ne možeš ništa promijeniti, Socorro. Hoću natrag k majci.

— Amigo, šenuo si — gundao je Socorro. — Natrag k majci? Pa ona je mrtva!

Concho nije htio dulje lagati. Sukoba se nije bojao.

— Moja majka nije mrtva — rekao je mirno. — Prevario si se, Socorro. Senjora Montež, Sarita i njezin otac jesu mrtvi.

Saritu sam volio više negoli ikoga i išta. Nije bila moja sestra, kao što ja nisam njezin brat. Razumiješ li to? Tebe nije voljela.

Socorro je razrogačio oči i bijesno bacio bocu u zid. Zagledao se u Concha i onda promrsio:

— Reci to još jednom! Bit će da nisam dobro čuo.

— Dobro si čuo i razumio — odvrati Concho mirno. — Sarita i ja htjeli smo se ovdje u Del Riju vjenčati.

— Nevjerojatno! — šaptao je Socorro. — Hm, hoćeš li da se još jače mučim? Dovoljna mi je Saritina smrt!

— Za nju smo krivi obojica, Socorro — reče Concho. — Toga Logana morao sam ustrijeliti, no nisam. Kad ja nisam ubio njega, ubijao je on druge. Zatim si ti došao preko rijeke i u Del Riju si pljačkao dućane za Montezove. Mene si napojio i odveo u Meksiko. Da sam bio kod Sarite, ona i roditelji bili bi danas živi.

— Svi ste mi dakle lagali — ustanovi Socorro. — Vjerovao sam vam. Na Saritinu grobu zamalo sam se rasplakao.

— Vjerujem ti — reče Concho trpko. — Volio si je, ali s tobom bi bila nesretna. Tako je, Socorro. Što se mene tiče, niti sam bio niti sam postao tvoj prijatelj. Da si samo ti kriv za Saritinu smrt, ustrijelio bih te. Ali ovako...

Socorro kratko pogleda Concha i zagleda se u police.

— Dodaj mi još jednu bocu — promrsio je. — Moram razmisliti o tome što si rekao.

Socorrov mir nije opuštao Concha. Znao je da Socorro može svakoga trenutka podivljati.

Concho lijeno, kao da je umoran, posegne za bocom, stavi je na bar i obriše lice.

— Tako je dakle to bilo, Socorro — mrmljao je Concho sebi u bradu. — Nisi baš bistra glava. Bio si nasamaren.

— Što? — prenuo se Socorro. — Kako?

— Tako kako je bilo — reče Concho i nastavi: — Ali nitko ni o čemu ništa ne zna, osim nas dvojice. Jednom si mi rekao da s tobom ne pokušavam, da si nepobjediv. I neću pokušavati da provjerim, jesi li u pravu. Dosta mi je vječne pucnjave.

Udubljen u misli Socorro je stajao na drugom kraju bara i neko je vrijeme šutio. Zatim je rekao tiho:

— Znači, želiš me napustiti. Dobro je, neka bude tako. Idi, ostavi me!

Govoreći to pokazivao je rukom prema vratima.

Concho kimne i pođe polako prema rubu bara. Na kraju je nakratko zastao.

— Adios, Socorro! — rekao je.

— Adios — uzvрати Socorro umorno. — Idi sada!

Do vrata bilo je samo nekoliko koraka. Concho nije vjerovao Socorru. Bio je spreman na sve, makar se na njemu nije vidjelo da je napet.

Kad je okrenuo leđa, počele su opasne sekunde. Concho je osjećao Socorrov pogled na zatičku.

Vrata su bila sasvim blizu. Na dužinu ruke.

— Amigo — javio se zlo-
slutno Socorro — voo ti je za
laž!

Concho je munjevito odsko-
čio u stranu. Dok su praštali
hici, dok su meci cijepali niska
salunska vrata, on se kotrljao
po podu i uzvraćao je paljbu.

Socorro se zanio i zabuljio
se u Concha. Htio je još nešto
reći, no usnice su drhtale.
Ruka je klonula i revolver je
pao na pod.

Socorro je pao na svoje
oružje i ostao ležati.

— Ostavit ću te samoga, So-
corro, kako si zaželio — reče
Concho, prijede preko saluna i
izade na stražnja vrata.

Neopažen stigao je u staju,
osedlao konja i uzjašio.

Dok su razbojnici galamili u
kantini, Concho je napuštao
Del Rio.

Grad mu je ostao za leđima.
Nitko ga nije pratio. Tek po-
slije nekoliko sati stao je da se
odmori i da razmisli o prošlo-
sti i budućnosti.

— Idemo u El Dorado — re-
kao je konju u uho. — Moram
je još jednom vidjeti.

VI

Košara bijaše teška i dje-
vojka ju je jedva iznijela iz trgo-
vine. Izdržala je samo nekoliko
koraka. Morala ju je spustiti.

Plava i lijepa stajala je Deb-
bie ispod krovića i gledala
drugu stranu ulice, koja joj se
činila preširokom za njezine
snage.

Ulica bijaše mirna. Oživjet
će tek sa zalaskom sunca.

Sasvim u dnu pojavio se ja-
hač. I on je odmah skrenuo
konja u sjenu kuća.

Debbie se nije obazirala na
došljaka. Njezina briga bila je
košara s tuđim stvarima, koju
nije uspijevala nositi.

Predahnuvši, djevojka je podi-
gla košaru i krenula dalje. Do-
šlo joj je da opsuje. Radila je
neprestano, bez odmora, dok
su se ostale djevojke odmarale
i njegovale, ili su zijevale
od dosade.

Kad je začula iza sebe muski
glas, Debbie se lecnula i za-
malo je ispustila teret. Bila je
tako utonula u misli da nije
čula konjski korak.

Okrenula se koliko je mogla.

— Mogu li vam pomoći? —
pitao je jahač.

Došljak je skinuo šešir i
smješkao se. Njegova plava
kosa bila je sjajna. Tamne oči
bijahu meke.

— Oh — uzdahne Debbie i
osmehne se — ljubazni ste, ali
blizu sam. Hvala!

Debbie je morala priznati
samoj sebi da je stranac simpa-
tičan. Tako ljubazan čovjek ne
sreće se u El Doradu često.

— Rado bih vam pomogao —
ponovi došljak.

Potom je stavio šešir na
glavu i odjašio dalje. Po njego-
vim pogledima moglo se suditi
da nešto traži. Došavši do sa-
luna, odlučio je da konja smje-
sti u staju i ušao je u dvorište.
Zatim će vjerojatno otići na
piće.

Debbie je dovukla košaru u
kuhinju i stavila je na stolicu.
Sjela je za stol i odmarala se.
Katkad su se čuli glasovi djevo-
jaka koje su gore u sobi igrale
poker.

Ograda na hodniku bila je odavno popravljena. Cassidy se više nije ni spominjao. No kad bi god pogledala to mjesto, gdje je pao, Debbie bi se sjetila Concha, za kojega se bila bojala.

Mnogo je vremena prošlo i Debbie se plašila da Concho više nije živ. Da je ustrijeljen negdje u Teksasu. Bilo je noći kad je na samu plakala. Concho je bio i ostao njezina velika ljubav. Nije ga mogla zaboraviti.

Nevoljko se Debbie dala na posao. U mislima je lutala daljinama.

Podigla je glavu tek kad su se u blizini čuli koraci. Ušla je jedna od djevojaka, hihoćući.

— Debbie, draga, imaš posjetu! Budi mi dobro i ne zaboravi na jelo. Prilično smo gladne.

— Tko me traži? — upita Debbie i nehotice pomisli na plavokosoga stranca. — Tko zna da sam ovdje? Ili me posjetilac pratio kad sam se vraćala iz trgovine? Ne, imam posla, reci mu da ode.

— Učini to sama — odmahne djevojka, pripali cigaru i izgubi se.

Smijala se kao da izvodi neku šalu.

Debbie se zbunila. Oklijevala je, no ipak je izašla. Neka stranac ne čeka.

Nesigurna koraka ušla je u salon. Blijedo se smješkala, očekujući da će ugledati plavoga momka s ulice.

Međutim, nije bio stranac.

— Concho! — kliknula je Debbie i odmah pokrila usta. Bila je iznenađena. Kad je pri-

šao i zagrlio je, uzdahnula je: — Oh, kako te dugo nisam vidjela!

— Nemoj plakati, Debbie! — reče Concho. — Ne smiješ plakati — ponovio je.

— Ne plaćem — šapnula je Debbie, brišući suze. — Rezala sam luk u kuhinji.

— Aha, to je već bolje — reče Concho. — Luk je gadna stvar, zar ne? Kako si?

— Ah, sasvim dobro — odgovori Debbie i pogleda ga. — Postao si stariji, Concho — i dodala je. — Imaš bore na licu. Sigurno si imao mnogo briga.

— Bore? — reče Concho. — To ti se tako čini. Prašnjav sam. Debbie se smješkala. Dodirнула je Conchov obraz i kazala: — Da, i prašina je gadna stvar, je li? Kao i moj luk.

— Tako imamo nešto zajedničko — tiho će Concho. Uozbiljio se. Debbie je znala što će reći. — Upravo sam stigao u grad. Htio sam najprije posjetiti tebe. Ni s kim nisam prije htio razgovarati. Opet ću stanovati u hotelu. Hoćeš li me večeras posjetiti?

— Hoću, Concho!

Poljubio ju je i koraknuo nekoliko put natraške. Podigao je ruku na pozdrav i izašao.

Debbie se vratila u kuhinju. Činilo joj se da sanja.

* * *

Sumrak je padao kad se Debbie približavala hotelu. Plavokosoga stranca opazila je u posljednji čas. Išao je prema njoj i prepriječio joj put.

— Dobro večer, lijepa lady! — pozdaravio je, dodirnuvši šešir. — Imate lijepu haljinu. Ovaj

put sigurno ne idete u trgovinu."

— Ne — osmijehne se Debbie.
— Ovaj put nisam u nabavkama. I ja vama želim dobro veće.

Debbie nije htjela nastaviti razgovor. Htjela je što prije biti kod Concha. Stranac ponovo dodirne šešir i ode. Debbie je ubrzala korak, kao da želi nadoknaditi zakašnjenje.

U hotelu je pitala za Conchovu sobu i požurila je uz stepenice.

Dugo su se grlili i ljubili. Zatim su sjeli za postavljen stol. Pri blagom svjetlu petrolejke dugo su se promatrali.

— Raduješ li se, Concho, što sam došla — govorila je Debbie. — Pitam te zato što djeluješ tako ozbiljno. Lijepo si sve pripremio: jelo, kavu...

— Da, Debbie — reče Concho nekako rastreseno. — Nego, slušaj, vlasnik hotela čuo je nešto o nekoj ženi koja je bila došla u El Doradu kolima s upregnuta dva konja. Rekla je da će se vratiti. Bila je to postarija Meksikanka. Pitala je za mene. Znaš li nešto o tome?

— Ne, Concho, inače bih ti bila odmah kazala — pokušeno će Debbie. Činilo joj se da je Concho snužden. — Ali — nastavila je — ja sam vazdan u kući. U kući u koju žene ne ulaze.

Concho se nalaktio.

— Znaš tu ženu? — pitala je Debbie.

— Možda je to bila moja majka — reče Concho zamišljeno. — Ona je u stanju krenuti na dalek put i lutati tražeći me. No, kako je mogla znati da sam bio u El Doradu?

— Ne zaboravi da su o tebi pisale novine, Concho — reče Debbie. — I ja sam to čitala. Postao si poznat, Concho. Revolveraš kojega su se svi bojali. A ja sam se bojala za tebe. Plašila sam se da te netko ne ustrijeli s leđa.

— Debbie, o tome sam mnogo puta razmišljao — reče Concho. — Međutim, znaš, takvu opasnost uvijek osjetim. Čak i onda ako se lopovi sakriju u tamnoj noći i vrebaju me. Neka te to ne zabrinjuje.

— I sada носиš revolver, Concho — reče Debbie.

— Ah da — sa smiješkom će Concho — na to sam zaboravio. Od tebe mi ne prijeti opasnost — u šali će Concho i brzo otkopča remen. Objesio ga je o naslon stolice i rekao: — Je li bolje ovako?

Debbie kimne i prisili se da ne gleda u oružje, koje je ubijalo.

Jeli su i ćaskali o koječemu. Zatim je Debbie prišla k prozoru i navukla zastore.

— Napričali smo se, Debbie! — reče Concho, ugasi svjetlo i zagrlji je.

Dugo su se ljubili u mraku.

Jednoga trenutka sjetio se Concho male Meksikanke Marije iz grada kojemu je Socorro nadjeo svoje ime. Ne, rekao je samome sebi, ovaj put je drukčije.

Grlili su se tako da su osjećali toplinu tijela.

Svjetlo s ulice bijaše žuto i slabo. Glasovi su se jedva čuli.

Lijepo je bilo udvoje.

— Debbie — šaptao je Concho — dobra si i lijepa kao jutarnja rosa.

Nježno ju je milovao i želio ju je.

Debbie se prepustila ljubavi.

— Jesi li umoran, Concho?

— pitala je šaptom. — Ispavaj se. Imamo mnogo vremena.

Concho se odmakne, protegne se i reče:

— Hvala, Debbie. Jest, umoran sam.

Debbie je dugo ležala pored njega. Odmah je zaspao. U snu je katkad nešto govorio. Jednom je razabrala ime koje je spomenuo. No tad je zaspala.

Ujutro je Debbie probudila Concha.

— Sanjao si — rekla je. — Tko je Sarita?

— Sarita? Djevojka koju sam volio — odgovori Concho, tužno pogledavši u prozor. — I ona je mene voljela, Debbie — nastavio je. — Bila je lijepa kao zvjezdano svjetlo. Ali ne smiješ biti ljubomorna, Debbie. Sarita je mrtva.

Debbie je vidjela kako su mu teško pale te riječi. Suosjećala je s njim.

— Mrtva? — pitala je, osjetivši hladne žmarce na ledima.

— Od čega je umrla, Concho?

Concho protrlja bradu i uzdahne.

— Od olova, Debbie — odgovorio je s gorčinom u glasu. — Ona i njezini roditelji. Istoga sata. Osvetio sam ih. Pobio sam ubojice. Ustrijelit ću svakoga ubojicu, Debbie, gdje god bio. Zapravo, znaš, htio sam prekinuti, htio sam napustiti taj prokleti put. Ali sada znam da ne mogu.

Debbie je zadrhtala. Osjećala je kako se Concho ne može osloboditi unutrašnje muke.

Poslije stanovitoga vremena uhvatila ga je za ruku i povukla ga tako da su mu dlanovi ležali na stolu. Pogladi ga je po nadlanicama i kazala mu:

— Znam da je ne možeš zaboraviti. Ali sve ću učiniti da ti bude lakše, Concho.

Concho šutke kimne.

Malo kasnije otišli su u grad.

Concho je ponovo nosio opasač s oružjem.

Ispred saluna sjedio je na klupi plavokosi stranac i pušio.

— Tko je onaj, Debbie? — zanimao se Concho.

— Ne znam kako se zove, Concho — odgovori Debbie — ali vrlo je ljubazan. Jučer mi je htio pomoći kad sam iz dućana nosila tešku košaru.

— Možda te htio osvojiti, tko zna — reče Concho i stegne Debbie oko pasa.

Više se nije osvrtao za strancem.

Vratili su se brzo. Concho se htio pobrinuti za svoga konja.

— Što ćeš raditi danas? — pitala je Debbie. — Hoćemo li se navečer vidjeti?

— Da, Debbie, svakako — odgovori Concho. — Kako ću provesti dan, zasad ne znam. Adios, carina!

Concho se oprosti zaljubljenim smiješkom i ode u hotelsko dvorište. Debbie je također morala kući.

— Rekao mi je: draga! — šaptala je Debbie u hodu. — Sretna sam. Sve je dobro.

Opet se pred njom pojavio stranac. Stajao je tako da je morala proći pored njega. Smiješio se, pokazujući sjajne bijele zube.

— Dobro jutro, ljepotice! — pozdravljao je. — Kao što sam vidio, više niste slobodni. Raduje me ako ste sretni, ali, pošteno priznajem, žalim što je tako. Vjerovao sam da ima nade za mene. Kako se zove sretnik? Trebalo bi da mu čestitam.

— Concho — uz smijeh će Debbie, zabacivši glavu. Uskoro ćemo se vjenčati. A vi ćete lako naći djevojku. Lijepu i dobru, jer ste uljudni i ljubazni. Adios, mister!

Stranac je gledao za njom i mrmljao:

— Concho, dakle! Concho za kojega sam čuo.

Stranac se vratio u salun.

* * *

Concho je osjećao da ga steže uskoća sobe. Nije mogao izdržati i izašao je na ulicu.

El Dorado nije bio mjesto u kojemu bi on i Debbie mogli dugo živjeti, mislio je. Htio je uskoro krenuti u San Antonio i odjašiti k majci. Uzet će sa sobom Debbie. Bio je uvjeren da će to prihvatiti.

Concho je znao da najprije mora zamesti trag. Nitko ne smije slutiti, kamo je otišao. Inače ne bi mogao izbjeći borbu.

Te misli opsijedale su mu glavu.

Iz saluna su dopirali glasovi.

Concho promijeni pravac i pode ravno u salun. Ni trenutka nije popuštao u budnosti, pogotovu ne tu u El Doradu. Taj grad nije jednom primamio jednoga klipana koji se ne osvrće na zakon.

Ušao je spora koraka. Prišao je k baru i naslonio se. Više nije bio stranac i odmah je poslužen. To mu je godilo.

Guckajući viski, Concho se okrenuo. Za obližnjim stolom ugledao je plavokosoga neznanca.

Stranac mu se osmjenuo i mahnuo.

— Sjedite k meni! — pozivao ga je. — Rado bih s vama razgovarao — nastavio je prijateljski. — Samu je čovjeku dosadno. Dodite!

Concho nije nalazio razlog da odbije poziv. A bio je k tome radoznao da porazgovara s čovjekom koji je htio pomoći Debbie.

Sa čašom u ruci otišao je k strančevu stolu i sjeo njemu nasuprot.

— Raduje me što sam došao u priliku da vas upoznam — počeo je stranac. — Vi ste dakle taj glasoviti Concho. Da vam kažem senjor ili mister?

— Dovoljno je reći: Concho — odgovori Concho, stavi čašu pred sebe i nalakti se. — A tko ste vi?

— Moje ime nije važno — odmahne stranac. — Nepoznato je i beznačajno, makar sada. Hoćete li popiti sa mnom viski, Concho?

— Da, zašto ne?

Stranac mahne pipničaru. Začas su na stolu bile dvije čaše s pićem. Concho je dotle promatrao neznanca, nastojeći da to ne bude upadno. Zato je svoj crni stetson nabio nisko na čelo.

Strančevo lice bijaše opušteno. Djelovao je dobrodušno. Ali noslo je dva revolvera.

Pili su.

— Zašto vaše ima sada nije važno? — upita Concho i pokazuje prema oružju. — Niste poznat revolveraš? Tko nosi dva colta, obično se njima umije služiti.

— Ne govorim rado o sebi — objašnjavao je stranac. — Sve ima svoje vrijeme. Možda revolverima samo varam, kao što rade mnogi.

— Ali vi ne — reče Concho mirno. — Neće biti da se varam. Najprije sam mislio da radite za neke novine. Međutim, novinari ne nose oružje.

Stranac se nasmijao i odmahnuo rukom.

— Ah, Concho, za novinarstvo zaista nisam stvoren — rekao je.

— Za što jeste? — upita Concho. — Postoje li razlozi da nosite dva revolvera? Siguran sam da ih ima!

— Naravno — uzvрати stranac. — Čovjek se katkad mora braniti, zar ne? Kao što znate, u ovoj zemlji svatko može naići na tisuću opasnosti.

Plavokosi se povjerljivo nagnuo prema Conchu i rekao mu:

— Pucao sam već u ljude, kao i vi, Concho. I također sam pogadao. Ali o tome nikome ne recite ni riječ. Htio bih ovdje živjeti u miru. Uostalom — nastavio je — imate dražesnu prijateljicu. Zavidam vam. Dođite, zapravo ne bi trebalo da se ženite. Smrt je brza. Ljepotica bi mogla ostati sama. Ja ću ostati neženja. Vječno sam u sedlu. Sad sam tu, sad tamo. Nigdje nikad nisam sreo oženjenoga revolveraša.

— Namjeravam s tim prestat — reče Concho. — No ako me netko pokuša ubiti, gonit ću ga do pakla.

— Vjerujem vam, Concho. No čovjek naiđe jednom na brzoga protivnika — reče stranac, podigavši kažiprst — I mene može netko pogoditi. Rođenje i smrt spadaju zajedno.

Concho se zamislio.

— Što namjeravate raditi u El Doradu? — pitao je.

— Ništa osobito — odgovori plavokosi. — Naišao sam slučajno, ali odlučio sam da se tu neko vrijeme zadržim. Zbog vas, Concho!

Nastala je stanka.

— Jednom ćete morati pucati — nastavio je stranac. — To bih htio vidjeti.

— Nadam se da do toga neće doći — reče Concho hladno.

— Doći će — ustrajao je stranac. — Potpuno sam siguran. Došli ste na glas. To svatko voli. I želi zadržati.

— Tko bi mi ga uzimao? — upita Concho.

— Pa, uzmimo da bih ja pokušao — odgovori stranac smijećeći se. — Što biste uradili u takvu slučaju, Concho?

— Ustrijelio bih vas.

— Oho, krupne riječi, Concho! — reče stranac i opet podigne gibak kažiprst — Međutim, trebalo bi da ste sretni sa svojom lijepom prijateljicom. Mislim da je ne bih mogao razalostiti.

Concho je ispio viski i ustao je. Prijateljske strančeve riječi nisu ga zavaravale. Znao je da taj čovjek traži slavu.

— Zahvaljujem na viskiju — reče Concho. — Jedan »colt« može biti brži nego dva. Mislite o tome, señor.

— Želim vam još jedan lijep dan, Concho — reče plavokosi. Concho je izašao na ulicu.

* * *

— Debbie, da li bi mogla voljeti toga plavokosoga stranca? — pitao je Concho. — Mislim, kad ja ne bih bio ovdje.

— Ne bih, Concho — odgovori Debbie poslije kratkoga razmišljanja. — Zašto me to pitaš?

Trenutak kasnije Debbie se dosjetila odgovora. Zato je postavila novo pitanje:

— Namjeravaš otići iz El Dorada? A vjerovala sam da me uistinu voliš! — dodala je pokunjeno.

— Volim te, Debbie, u to nemoj sumnjati — žurno će Concho, zasjenjenih očiju, kao da gleda u daljinu. — Ali taj plavokosi izazvat će me, Debbie! Htjet će borbu. Sreo sam ga u salunu. Častio me pićem, no izgovorio je riječi koje mi se ne sviđaju.

Debbie ga je gledala prestrašeno.

— Ne smiješ mu izaći pred revolver, Concho, zaklinjem te! — očajavala je djevojka. — Tko zna, možda je brži negoli ti. Ne bih htjela da te izgubim.

Ne bih htjela da te izgubim. Ako si baš i bolji strijelac, može te ubogaljiti, Concho.

Concho je uzvratio kao da govori samome sebi:

— Bolji sam. Momak ne smije i neće ubrati te lovorike. Neće se hvaliti da je ustrijelio

Concha, prokleti gringo! Ali pokušat će. Jednim je pogledom prešla preko revolvera koji je visio o opasaću prebačenom preko stola.

— Ne — govorila je — Concho, nemoj sutra izlaziti. Bojim se za tebe.

— Moram, Debbie — reče Concho hladno. — Inače će ljudi misliti da sam kukavica, a Iglesije nisu kukavice. Neka se stranac u to uvjeri.

Debbie je znala da ga ne može odvratiti od izlaska na ulicu i pred cijevi oružja.

* * *

Stranac je sjedio u salunu i miješao žličicom kavu. Debbie mu je prišla.

Toga jutra bila su u salunu još samo dva gosta. Kad su ugledali lijepu mladu djevojku, počeli su među sobom šaputati.

Stranac ju je iznenađeno pogledao. Znao je, doduše, zašto je Debbie došla, no promatrao ju je ozbiljna, nepomična lica.

— Dobro jutro, lijepa lady — pozdravio je. — Ako se ne varam, nešto biste mi rekli?

Debbie uzdahne i kimne.

— Tko ste vi da biste htjeli dvoboj s Conchom? — pitala je tužnim glasom. — Zaboga, zašto tražite borbu? Ništa vam nije učinio. Hoćete mi ga uzeti, razoriti našu ljubav? Molim vas, nemojte to činiti!

— Concho je možda brži od mene — reče stranac. — No to će se pokazati. Možda sam u igri na život i smrt izvukao krivu kartu, lijepa lady. Žao mi vas je, no ništa se u svemu ne da promijeniti.

– Svi ste vi ludaci! – optužujući će Debbie, povišenim glasom. – I vi i Concho! Što imate od vječne pucnjave? Ništa, samo leševe! Concho je htio prekinuti s tim, ali vi ga izazivate. Odustanite od toga, zaboga!

Stranac ju je gledao hladnim očima.

– Uzalud se trudite, lijepa lady – rekao je. – Živio ili propao, moram ustanoviti, tko je bolji. Nego, pitali ste, tko sam, je li? Zovem se Hank Ladd, lijepa lady. Mislim da će se to ime pamtit.

– Idite do đavola, Ladd! – uzdahne Debbie, brzo se okrene i sa suzama u očima ode iz saluna.

Trčala je u hotel i požurila u Chonchovu sobu. Nije ga bilo. Sišla je brzo u dvorište i pogledala u staju. Konj je stajao na svom mjestu i hranio se.

Debbie je očajavala. Lutala je El Doradom i posvuda pitala za Concha. Ljudi su samo slijegali ramenima.

Na rubu grada Debbie je stala i zagledala se u daljinu.

U titravu zraku jedva je opazila dvopreg koji se približavao. Grubo građena kola bučno su se približavala tvrdim putom. Na njima je sjedila postarija, ali još lijepa Meksikanka, držeći uzde u rukama. Bila je u dugoj tamnoj haljini, sa crnim rupcem na glavi. Pokraj Debbie zaustavila je konje.

Buenos dias, senjorita – pozdravila je prijateljski. – Tražim mladića imenom Concho. Ja sam njegova majka, Maria Dolores Iglesia. Jeste li ga možda sreli?

Suze su potekle niz djevojčino lice.

– I ja ga tražim – zajecala je. – Negdje je u gradu. Molim vas, dopustite mi da sjednem uz vas. Moramo ga naći prije negoli bude kasno.

Kola su odmah krenula.

Pred njima se proteгла duga, prljava i prašna ulica.

Daleko naprijed bio je salun.

Concho se odjednom pojavio na ulici. Iz saluna je izašao Hank Ladd.

Na njegovu licu više nije bilo smiješka. Izduljilo se i ukočilo. Obrazi kao da su upali. Oči su zlokobno sijevale pogledom grabežljivice.

– Iskušajmo to, Concho! – rekao je.

Concho je tog trenutka začuo klepetanje kola. Zvuk ga je za djelić sekunde odvratio od Ladda.

Povukla su obojica. Coltovi su prasnuli. Pucnjevi su odjeknuli El Doradom.

Concho osjeti da je ranjen. Posrnuo je i pao u prašinu. Hank Ladd vrati revolvere na njihovo mjesto, kimne i zadovoljno se nasmije. Odsad je slava njegova. Nadmašio je Concha.

Prestao se smijati kad je ugledao Debbie i Meksikanku na kolima, koja su konji vukli galopom.

Ladd je ušao pod trijem i tu je zastao. Znao je kako ne bi bio preživio dvoboj da Chonchovu pažnju nisu privukla ta kola. Concho nikada dotad nije počinio takvu pogrešku.

Sada je ležao ranjen u vrućoj prašini. Još je držao revolver u desnoj ruci.

Kola su stala.

Conchova majka sišla je polako, ne odvrćajući pogled od sina. Maria Dolores Iglesia bijaše hrabra i ponosna žena. Kratkim koracima prišla je Conchu, poklekla je uz njega i počela ispitivati ranu na ramenu.

— Sine! — šapnula je, položivši Conchovu glavu u svoje krilo. — Konačno sam te našla!

Concho je stenjao.

Debbie je plakala. Noge su joj klecale. Činilo joj se da će pasti. I ona se sagnula nad Concha.

— Volim ga, señora — šaptala je. — Vaš sin mora ozdraviti. Idem po liječnika.

Concho je gubio svijest.

— Da, trči! — reče Maria Dolores Iglesia. — Ja ću ostati s njim.

Mati je drhtavom rukom glasila sinovljevu kosu.

Kao da joj je to zapovijedio neki unutrašnji glas, žena je podigla pogled prema salunu.

Hank Ladd upravo se spuštao na ulicu. Prilazio je. Ponovo je djelovao miroljubivo.

Ladd je stao ispred žene i rekao:

— Žao mi je. Pobrinit ću se za liječnika i za to da ima njegu dok ozdravi.

Debbie bijaše zastala, kao da mora braniti Concha, no odmah je ponovo potrčala ne opazivši jahača koji je u blizini upravo silazio s konja.

Maria Dolores Iglesia pogledala je Franka Ladda. U njezinu glas izmiješala se tuga, bol i bijes. Rekla je:

— Odlazite! Ne bih vas htjela dulje gledati. Idite! Sama ću se brinuti o svome sinu.

— Kako hoćete — reče Frank Ladd. — Htio sam pomoći.

Plavokosi se polako okrenuo i htio je poći natrag u salun, no ukočio se usred pokreta.

Ispred njega na ulici stajao je visok mršav čovjek, sa spuštenom »winchesterkom« u ruci, gruba i izbrazdana ozbiljna lica.

— Svršeno je, Ladd! — rekao je ledenim glasom. — Ti me znaš, je li? Ili nikad nisi čuo za Cheyennea?

Ladd otvori šake i približi ih revolverima. — Na njegovim usnama pojavio se posprdan osmijeh.

— Upravo sam oborio Concha — govorio je. — Mogu nastaviti. Ustrijelit ću i tebe, Cheyenne!

Cheyenneove sive oči ostadoše mirne.

— Previše laješ, Ladd — rekao je.

Debbie je dotrčala natrag i zagledala se u Laddova leđa. Skočila je da dohvati Conchov revolver, no Ladd je potegnuo svoje coltove. Odjeknuo je pucanj. Samo jedan.

Olovo je uspravilo Ladda kao da ga je trgnula neka moćna ruka. Zatim je pao u prašinu. Mrtav.

Cheyenne je spustio pušku. Iz cijevi se još dimilo. Čelične mamuze zveckale su na njegovim trošnim čizmama kad je prilazio, skinuvši stari stetson. Pozdravivši, Cheyenne zabrinuto pogleda Concha.

— Jednom smo se sreli, señora — govorio je. — Drag momak, no nije se mogao osloboditi revolveraške slave.

Mogu li učiniti štogod za vas, señora?

– Hvala, nije potrebno – reče Maria Dolores tiho. – Sama ću se brinuti o njemu.

Cheyenne kimne, stavi šešir na glavu i popne se u sedlo.

Osamljeni jahač odlazio je iz El Dorada. Jahač iz legendi. Debbie je gledala za njim.

– Mislim da bih morala dovesti također nekoga predstavnika zakona – rekla je. – Inače bi mogao biti okrivljen Concho.

– Moj sin neće nikad više pucati – reče Maria Dolores.

– Ako ga voliš, podi s nama kući. Liječnik neka izvadi metak, ostalo ćemo uraditi same.

– Da – reče Debbie.

U PRIPREMI:

Tabor Evans:
ŽENA-BANDIT

STUDIO više od TV-programa

